

ČESKOBRATRSKÁ
CÍRKEV
EVANGELICKÁ

HRANICE DŮSTOJNOSTI

SBORNÍK Z KONFERENCE V SENÁTU

- 8 Odkud se bere důstojnost člověka? – P. Gallus
- 14 Důstojnost v projevu – O. Richterová
- 25 Tak ohavně napodobili člověčenstvo... – D. Seldenreich
- 49 Rozhovor s právníkem Danielem Bartoněm – A. Rozbořilová

HRANICE DŮSTOJNOSTI

Sborník z konference v Senátu

Obsah

- 7** Předmluva synodního seniora Českobratrské církve evangelické – *Pavel Pokorný*
- 8** Odkud se bere důstojnost člověka? – *Petr Gallus*

PŘÍSPĚVKY Z KONFERENCE

- 12** Důstojnost každého člověka – *Ladislav Heryán*
- 13** Důstojnost v projevu – *Olga Richterová*
- 15** Důstojnost v péči – *Erik Čípera*
- 17** Důstojnost zranitelných – *Sylvie Stretti*

SOUTĚŽNÍ TEXTY

- 19** Úvod ke zveřejněným studentským pracím z literární soutěže – *Helena Wernischová*
- 22** Mluviti stříbro, konati zlato – *Bianca Chuffartová*
- 23** Jaké to je doopravdy? – *Valérie Frýbertová*
- 25** De man pařiv – *Petr Polák*
- 25** Tak ohavně napodobili člověčenstvo... – *David Seltenreich*
- 27** Důstojní v nedůstojnosti – *Anna Koubková*
- 28** Vzdělání je klíč k rozpoznávání nedůstojného jednání – *Zuzana Neumannová*
- 29** Найцінніший скарб / Nejcennější poklad – *Дарина Кучеренко (Daryna Kučerenková)*
- 30** Маленьких вчинків достатньо, щоб покращити світ / Ke zlepšení světa stačí malé skutky – *Харитина Колодка (Charytyna Kolodková)*
- 31** Погляд 11-річного Хлопчика / Pohled jedenáctiletého chlapce – *Родіон Байдалюк (Rodion Bajdaljuk)*
- 32** що таке гідність / Co je důstojnost – *Аделина Олексик (Adelyna Oleksyková)*
- 33** Людська гідність не повинна мати меж / Lidská důstojnost by neměla mít hranice – *Орина Муха (Oryna Muchová)*
- 34** Фундаментом є загальна повага / Základem je všeobecný respekt – *Юлія Петрова (Julija Petrovová)*
- 35** долати внутрішні бар'єри / Překonat vnitřní bariéry – *Марко Прахов (Marko Prachov)*

37 Суспільство продовжує стикатися з низкою серйозних проблем у сфері прав людини / Společnost se stále potýká s řadou vážných lidskoprávních problémů – *Барвара Муха (Varvara Muchová)*

TEXTY Z REGIONŮ

41 Dny proti rasismu v Uherském Hradišti podruhé – *Michal Vogl*

43 Den Romů se slavil i ve Vrchlabí – *Jakub Kašpar*

44 Nelitujeme, že jsme se do toho pustili – *Anna-Marie Rebeka Pavelková Mišterová*

45 Cesty ke vzájemnému pokoji jsou různé – *Lia Valková*

47 Jakou cenu má lidský život – *Michael Pfann*

49 Rozhovor s právníkem a teologem Danielem Bartoněm – *Adéla Rozbořilová*

54 Lidskost aneb Proč je užitečné uvažovat o LGBT+ lidech – *Veronika Dočkalová*

57 Modlitba Páně a požehnání – *Pavel Pokorný*

59 Doslov – *Miloš Vystrčil*

61 Poznámka editorky

Chceme si všimnout momentů, kdy překračujeme hranice

Předmluva synodního seniora Českobratrské církve evangelické

Milí čtenáři, dostává se vám do rukou brožurka „Hranice důstojnosti“, která je shrnutím toho, jak v Českobratrské církvi evangelické v roce 2024 rezonovala iniciativa s názvem Mezinárodní dny proti rasismu. Její stěžejní součástí byla již potřetí konference v Senátu, spojená se studentskou literární soutěží. Také vybrané příspěvky, které na ní zazněly, zde najdete.

V dopolední části se vystřídali řečníci, kteří mluvili o lidské důstojnosti jednak obecně a principiálně, jednak z různých kontextů svých profesí. Poté proběhla diskuse, a odpoledne po vyhlášení výsledků studentské literární soutěže došlo k panelové diskusi. Její účastníci pracují s těmi, jejichž důstojnost bývá zraňována.

Téma konference znělo „Odtud až potud aneb Hranice důstojnosti“. Kdysi se v našich

krajích farářům říkalo „důstojný pane“. Souviselo to víc s funkcí, nebo s osobností? Bylo to zasloužené, nebo nezasloužené?

Po komunistickém puči v roce 1948 se z „důstojného pána“ rychle stál „tmář“ a „flandák“, tedy cosi nelichotivého a nedůstojného. Někteří faráři to nesli těžce, jiní hrdě – totiž ti, kterým více záleželo na tom, jak se kdo sám cítí anebo jak je přijímán svými nejbližšími a těmi, kterých si váží.

Dnes se nám farářům říká všelijak, což je skvělé. Není tu žádné předznamenání. Vůbec ovšem nechci rozebírat farářskou důstojnost. Chci tím jenom dojít k otázkám kolem lidské důstojnosti vůbec. Mění se v čase? Je určena tím, jaké hodnoty ctí většinová společnost? Jakou váhu má při tom vztah k sobě samému?

Pavel Pokorný

Případně: Co lidská důstojnost a Bůh? Jak spolu souvisejí?

Chceme se nad tím vším zamýšlet, a zvláště si všimnout těch lidí, vůči kterým máme dluh, co se týče uznání jejich důstojnosti. A chceme si všimnout těch momentů, kdy nám něco uniká, překračujeme hranice a zraňujeme tak důstojnost bližních či důstojnost svou.

Kromě konference se v rámci Mezinárodních dní proti rasismu konaly i další aktivity. Chápeme rasismus velice široce, nejenom v souvislosti s teorií lidských ras. Rasismus je postoj,

který vychází z předsudků. Je to postoj, který vnímá hodnotu druhého člověka jako nižší než svou vlastní hodnotu, jenom proto, že tento člověk je součástí nějaké skupiny, např. národa, náboženského společenství, pohlaví, sexuální orientace apod.

Přeji vám všem, aby k nám tento sborník promluvil, možná hlasem zneklidňujícím, ale také inspirujícím a povzbudivým.

Pavel Pokorný, synodní senior Českobratrské církve evangelické

Odkud se bere důstojnost člověka?

Úvodem k pojmu „důstojnost“

Skoro by se dalo říct, že naše západní (post)moderní společnost s důstojností jednotlivce stojí a padá. Kdybychom se chtěli dobrat toho, co je ten úplně nejspodnější základní kámen současné západní civilizace, došli bychom právě k důstojnosti jednotlivce. Tím spíše bychom ovšem rádi věděli, co to ta důstojnost je a proč v našich základech leží právě ona, a ne něco jiného (třeba právo silnějšího, zákon volného trhu, genetická výbava, rasová či kulturní nadřazenost atp.). Jak už to tak s těmito velkými pojmy bývá, odpovědět uspokojivě na tyto otázky je nadmíru složité, pokud to vůbec jde.

Zaměření na jednotlivce a jeho důstojnost je věc typicky západní, tj. euroamerická; ve východních přístupech by podstatně větší roli hrála společnost a rodina jako základní jednotka. Západní společnost ale už od antiky točí hodně okolo jednotlivce. Humanisté v 16. století přišli s vizí člověka jako toho, kdo má moc a svobodu k sebeurčení, tj. má obrovský potenciál a je jeho svobodou i úkolem se vypracovat, sám si určit, kým budu. Právě v tom spočívá

jeho důstojnost (Pico della Mirandola). Člověk je vedle Boha druhým stvořitelem, protože má být stvořitelem a „utvořitelem“ sebe sama. Tím naplní své určení k Božímu obrazu, jak mu to do vínku dala židovsko-křesťanská tradice (Gn 1,26–27).

Když pak v osvícenství ustupuje náboženství do pozadí a do úplného popředí vystoupí zájem právě o jednotlivého člověka, sehraje zásadní roli Immanuel Kant. Jako nejvyšší pravidlo stanoví zásadu, že s člověkem se nesmí jednat jako s prostředkem, ale vždy jako s účelem o sobě, jako s cílem. Člověka nelze instrumentalizovat pro dosažení něčeho jiného; chceme-li jednat mravně, musíme vše dělat s ohledem na člověka a pro něj. Člověka totiž podle Kanta – a tady jsme u toho základního kamene moderní doby – nelze vyčíslit nějakou cenou, nelze ho kvantifikovat. Člověk se nevyznačuje značnou kvantitativní hodnotou, ale zcela jedinečnou kvalitou. Nemá cenovku, u níž bychom se mohli bavit o tom, kdo z nás ji má jak vysokou, ale vyznačuje se důstojností. Tu vyčíslit nelze. Důstojnost bud'

je, anebo není. A Kantova zásada zní, že důstojnost má každý jednotlivec od počátku a nezciitelně, je nutné ji přiznat každému. Není to nic, co by si člověk musel zasloužit, k čemu by se musel teprve dopracovat. Člověk má důstojnost už právě pouze tím, že je člověkem. Důstojnost je podstata lidství, je samým základem lidské přirozenosti. Jak mé vlastní, tak také těch druhých.

Jestli se lidstvo ve svých dějinách něčím jasně vyznačuje, pak je to upírání důstojnosti a lidskosti těm druhým. Celé dějiny lidstva by se daly napsat právě z tohoto pohledu: kdy a komu všemu někdo upíral lidství, kdo všechno kdy byl vyřazen z kategorie „člověk“ – otroci, původní obyvatelé (indiáni, černoši), židé, Slované, ženy... V upírání lidství druhým jsme opravdu dobří. Právě ve světle historických zkušeností by tak bylo na místě se ptát, jestli nejhlubší charakteristikou člověka není spíše upírání důstojnosti druhým. Jak říká americký filosof Richard Rorty: jestli se člověk něčím vyznačuje opravdu bytostně, pak je to mimořádná schopnost zlého (*extraordinary malleability*). To jsme ovšem došli rychle k úplnému opaku důstojnosti...

Takto se pojem důstojnosti nakonec dostal i do *Všeobecné deklarace lidských práv* v roce 1948, kde se hned v čl. 1 říká: „Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovni co do důstojnosti a práv.“ Odsud pak odvolání na důstojnost převzaly ústavy mnoha států, např. vlivná ústava německá, a pak také Listina základních práv a svobod, která je základním stavebním kamenem českého ústavního pořádku.

To bychom měli stručný dějinný přehled – ale nevyplýnula z něj odpověď ani na jednu z položených otázek. Nijak jasně z toho není zřejmé, co důstojnost je a proč je základním stavebním kamenem zrovna ona. Na základě vyličeného vývoje – a také na základě drsných historických zkušeností s tyranii, útlakem a nakonec světovými válkami – se z důstojnosti stal axiom, dále nezdůvodňované východisko. Je to výsledek dlouhé historické zkušenosti, a také pokus přeložit jednak slábnoucí náboženské za-

kotvení a jednak kdysi silné přirozeněprávní cítění do obecné a současné řeči. Důstojnost má být to, co mají všichni lidé jako lidé společné, co mají všichni stejně, co činí člověka člověkem a co zakládá jeho základní práva.

Petr Gallus

Moc víc o obsahu důstojnosti říci nedokážeme. V konkrétním vymezení zůstává tento pojem dosti neurčitý. To vůbec nepomáhá odpovědi na otázku, proč by zrovna toto, zrovna tato západní myšlenka, měla být univerzálně platná vždy, všude a pro všechny. My „západáci“ ze své zkušenosti a se svým důrazem na jednotlivce jsme přesvědčení, že toto zakotvení společnosti je dobré, a vybudovali jsme podle toho své státy a západní civilizaci. Zároveň neustává setrvalý zápas o udržení a nové a nové prosazování hodnoty jednotlivce na základě důstojnosti – jak dovnitř naší společnosti, tak v rámci globálního světa i vůči ostatním kulturám a společnostem ve světě. Protože důstojnost je axiom, tedy dále nezdůvodněné tvrzení, zápasíme pořád znovu o to, proč by zrovna tato idea měla platit globálně a pro všechny. Víc jsme nedosáhli a asi něčeho víc v rámci férové diskuze dosáhnout nelze. Museli bychom se od diskuze posunout k nátlaku, ale to bychom se dostali do rozporu s vlastním východiskem u důstojnosti, kterou stejně jako já má ten druhý.

Křesťanství, které k pojmu důstojnosti velkou měrou také přispělo (ale ten se pak z křesťanského pozadí do značné míry osamostatnil a odnáboženštěl), tady ovšem svoji odpověď na obě původně položené otázky dát dokáže, dokonce poměrně jasnou a vlastně poměrně jednoduchou: základem lidské důstojnosti je to, že člověk je Božím stvořením, tedy tvorem, kterého Bůh chtěl a kterého si zamiloval. A to dokonce natolik, že se v Ježíši Kristu člověkem sám stal a prožil lidský život od narození až po smrt. Základem lidské důstojnosti tak není žádná vnitřní lidská kvalita, něco specifického, co by měl člověk někde v sobě, není to lidský výkon ani nic vrozeného. Je to lidské postavení před Bohem, je to Boží vztah k člověku. Lidská důstojnost je ustavena a zakotvena zvenčí, od Boha – to je křesťanská odpověď, která zároveň vysvětluje, proč bez Boha nedokážeme důstojnost ani definovat, ani dále zdůvodnit.

Chceme-li člověka s jeho nezcizitelnou důstojností zdůvodnit, musíme ho zasadit do širšího kontextu, musíme do svého mluvení o člověku, ano přímo do definice člověka, přibrat ještě také Boha jako Stvořitele a Vykupitele. Jenom pak dává mluvení o důstojnosti hlubší smysl a nestojí prostě jako dále nezdůvodněný axiom.

Ovšem i tady je potřeba říci jasně: ani křesťanství není globálně univerzální, nesdílí ho všichni, nemůže si klást nárok na automatickou přijatelnost, nemůže svoje zdůvodnění vnucovat hlava nehlava. Existují i jiná zdůvodnění lidské důstojnosti. V globální diskuzi je tak třeba křesťanské zdůvodnění uvést jako možnost, jako návrh, který je třeba dobře rozpracovat a předložit, aby co možná zaujal.

Petr Gallus, teolog a pedagog Evangelické teologické fakulty Univerzity Karlovy, foto: archiv

ETF UK

PŘÍSPĚVKY Z KONFERENCE

Důstojnost každého člověka

Římskokatolický kněz Ladislav Heryán ve svém příspěvku hovořil o praktických aspektech lidské důstojnosti, a to s akcentem na teologické hledisko.

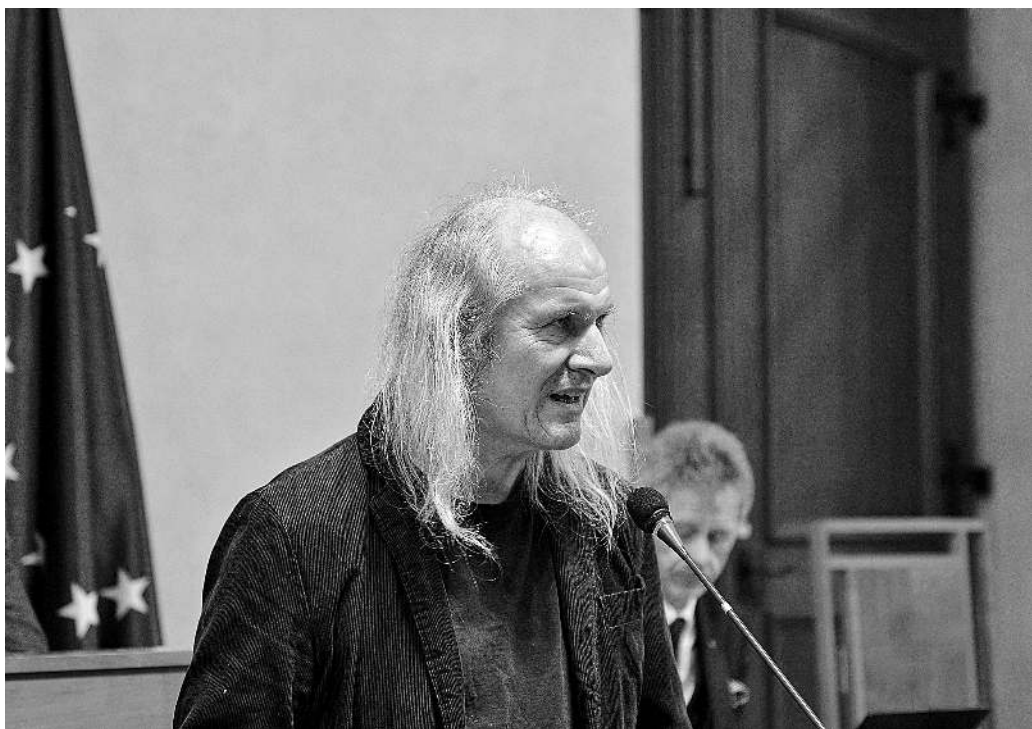
Pojem lidské důstojnosti je podle něj ukotven přímo v Písmu. Odráží se už na jeho samotném počátku, v tzv. etiologických (etiologie je vědní disciplína, která vykládá příčiny věcí či sděluje podstatné teze prostřednictvím mýtu) textech, např.: „I vytvořil Hospodin Bůh člověka, prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života. Tak se stal člověk živým tvorem.“ (Gen 2,7)

„Pro mě existuje Bůh jenom jako ten, kdo za každou cenu chce zachovat život. Rád cituji Václava Havla, který říká, že život je radostnou

spoluúčastí na zázraku bytí. Na tom zázraku se podílí každý z nás,“ uvedl Heryán.

V biblickém pojetí je člověk – živá duše (hebr. *nefeš*, נֶפֶשׁ) – prach oživený Božím dechem. V člověku se tedy propojují dva elementy. Prach, který představuje princip pomíjivosti, a Boží dech, v němž je obsažen princip věčnosti, trvalosti. Tento dech života se postupně stává duchem života. „Skrýješ-li tvář, propadají děsu, odejmeš-li jejich ducha, hynou, v prach se navrací. Sesíláš-li svého ducha, jsou stvořeni znovu, a tak obnovuješ tvářnost země.“ (Ž 104,29–30)

V Bibli se dočteme, že Bůh stvořil člověka ke svému obrazu (Gn 1,26–28). Člověk se ale Boží vůlí stává nejen stvořením, ale i tvůrcem – pokračovatelem procesu předávání života. Ladislav Heryán připomíná, že Bible jako text je

Ladislav Heryán

lidským, nikoli Božím dílem, a proto se v něm zrcadlí lidské, dobově podmíněné smýšlení. Text knihy Genesis vznikl v období nadvlády Baby-lóňanů nad izraelským národem. Jeruzalémský

z celého svého srdce, z celé své duše, z celé své mysli a z celé své síly!“ Druhé je toto: „Miluj svého bližního jako sám sebe!“ Většího přikázání nad tato dvě není.“ Tuto myšlenku potom

„Každý člověk má nevyčísitelnou hodnotu a stojí o to, abychom se o něho postarali.“

chrám, centrum náboženského kultu Izraelců, byl tehdy, počátkem 6. stol. př. n. l., zbořen. Izraelský lid toužil po obnově vlastní svobody, důstojnosti i samotného Chrámu. O lidské důstojnosti proto v této době autoři biblických textů smýšleli pouze ve spojitosti s Bohem.

Celý příspěvek si můžete pustit na YouTube

V Novém zákoně pojem důstojnosti rezonuje mimo jiné v tzv. dvojpřikázání lásky (Mt 12,28–34): „Přistoupil k němu jeden ze zákoníků, který slyšel jejich rozhovor a shledal, že jim dobře odpověděl. Zeptal se ho: „Které přikázání je první ze všech?“ Ježíš odpověděl: „První je toto: „Slyš, Izraeli, Hospodin, Bůh náš, jest jediný pán; miluj Hospodina, Boha svého,

uchopí a rozvine evangelista Lukáš v podobenství o milosrdném Samařanu (Lk 10,25–37), které ukazuje, jak má člověk jednat s druhým – má mu prokazovat milosrdenství. To znamená být vnímavý vůči svému okolí, nechat se pohnout soucitem a jednat. Tyto tři činy podle Heryána společně tvoří definici toho, co znamená „být bližním“.

LADISLAV HERYÁN | *salesián, kněz* |

Pracuje jako učitel biblistiky a spirituality na VOŠ Jabok v Praze, kde zároveň působí jako studentský kaplan a vychovatel; externě vyučuje na Cyrilometodějské teologické fakultě Univerzity Palackého v Olomouci. Slouží také jako vězeňský kaplan v Praze-Ruzyni. Napsal řadu úspěšných knih s duchovní tematikou. Je členem realizačních týmů Manželských setkání a Mužského rituálu přechodu do zralé dospělosti podle Richarda Rohra. Díky svým aktivitám si vysloužil přezdívku „pastor undergroundu“.

Důstojnost v projevu

Poslankyně Parlamentu České republiky Olga Richterová nastínila problematiku důstojné mezilidské komunikace, včetně velmi aktuální – často odosobněné a nenávisné – komunikace v on-line prostředí a na sociálních sítích.

Podle Richterové naše společnost poměrně samozřejmě přiznává důstojnost lidem vyššího věku či lidem se zdravotním postižením. O poznání složitější je to v případě lidí ze sociálně znevýhodněných či vyloučených skupin (např. drogově závislí, lidé ve věznicích, lidé bez domova). Jak zdůraznila, tito lidé si však s sebou

mnohdy nesou traumata z dětství. Právě na to, že i dítě má vlastní důstojnost, se podle ní často zapomíná. „Lidská důstojnost se týká všech lidských bytostí, včetně nejmenších dětí,“ uvedla.

ny. V českém právním řádu přitom není zakotven trestný čin z nenávisti kvůli sexuální identitě oběti (zákon zmiňuje příslušnost k rase, etniku, národnosti, politickému přesvědčení

„Lidé mají odpovědnost za to, co šíří a podněcují.“

Zákon například garantuje právo dítěte na nepřetržitý kontakt se zákonným zástupcem, přesto se podle Olgy Richterové v českých nemocnicích občas děje, že i kojenci zůstávají na odděleních bez doprovodu.

Podle slov Richterové většina české společnosti chápe potřebu rovných práv, existuje však i skupina těch, kteří si nepřipouštějí, že by se jich (lidsko)právní znevýhodněnost mohla týkat. Ukázalo se to podle Richterové například v debatě ohledně tzv. manželství pro všech-

a náboženskému vyznání). „Já bych si velmi přála, aby se to podařilo prosadit, protože nejde jen o fyzické násilí, jde i o podněcování k nenávisti.“

Zmínila také vlastní zkušenost s projevy nenávisti (tzv. hate speech) a šířením dezinformací, jejichž byla zejména v minulosti častým terčem. „V posledních letech se mi dějí výhrůžky ošklivými vulgarismy, a to i přímo na ulici,“ popsala. S postupem času zjistila, že intenzita nenávistných komentářů má souvislost s tím, jaká videa se o ni šíří na sociálních sítích. „Byla

to účelově sestříhaná videa, šířená politickými oponenty.“ Kauzalitu samozřejmě nelze prokázat, ale z videí je zřejmé, že jsou cílena na to, aby podnítila emotivní reakce.

Celý příspěvek si můžete pustit na YouTube

V souvislosti s tím Richterová zdůraznila odpovědnost každého jednotlivce za to, co podněcuje a šíří. Ilustrovala to i na příkladu některých politiků, kteří na sociálních sítích systematicky sdílejí dezinformace či tzv. fake news (falešné zprávy), které vyvolávají nenávistné komentáře, mezi nimiž se mnohdy objevují i výhrůžky násilím. „Jsem zastávkyně svobody slova a jsem přesvědčena, že jako politička mám umět snést

vyšší míru kritiky. Odpovědnost za to, co lidé rozdmýchávají, ale přesto existuje,“ podotkla.

Připomněla také, že i komentáře na internetu mohou být kvalifikovány jako výhrůžky, či dokonce trestné činy.

OLGA RICHTEROVÁ | *místopředsedkyně Poslanecké Sněmovny PČR* | Profesně se věnuje rodinám, bydlení, dětem a pracovnímu trhu. Řeší zejména předškolní péči, dostupnost a kvalitu míst ve školkách, fungování dětských skupin nebo podporu v bydlení. Další oblastí jejího zájmu je modernizace trhu práce, podpora sociálního podnikání a sladování osobního a pracovního života. V oblasti zdravotnictví se zasazuje o osvětu ohledně přítomnosti rodičů u hospitalizovaných dětí a kvalitní porodní a poporodní péče. Vzděláním překladatelka a lingvistka, je vdaná a má dvě děti.

Důstojnost v péči

Ředitel obecně prospěšné společnosti Asistence Erik Čipera vnesl do programu perspektivu člověka působícího v sociálních službách. Ve svém příspěvku se zaměřil na téma důstojnosti lidí se speciálními potřebami.

Podle něj by se měli politici věnovat i takovým tématům, která nenesou „politické body“, ale přitom mají zásadní vliv na kvalitu života. Týká se to podle něj například právě osob s těžkým postižením. Nejvyšší (pátý) stupeň péče potřebuje v Česku přibližně 15 000 osob.

Tito lidé potřebují být schopni zaplatit alespoň 12hodinovou domácí péči. Aktuálně při-

tom příspěvek od státu stačí pouze na necelých pět hodin péče. S takovou časovou dotací lze však stihnout pouze naprosto základní úkony jako přesun z lůžka na vozík, pomoc s oblékáním či hygienou. Větší pomoc si lidé s těžkým postižením až na výjimky finančně dovolit nemohou. Čas nezbyvá ani na tak obyčejné věci, jako je společný rozhovor.

„Jako společnost jsme už tak daleko, že jsme se rozhodli připojit i k mezinárodním úmluvám, které všem lidem v této zemi, tedy i těm s největším postižením, garantují, že mohou žít v přirozeném prostředí, takovým způsobem života, jaký si sami vyberou, a že k tomu mohou

využívat veřejně dostupné služby. Realita tomu však zatím úplně neodpovídá,“ uvedl.

Situace se však postupně zlepšuje, a to i na legislativní úrovni. Například právě v době konání konference (březen 2024) dostali se-

Asistence, o. p. s., před rokem spustila pilotní projekt, v rámci něhož umožnila pěti klientům asistenci v takovém rozsahu, v jakém ji skutečně potřebují. Projekt ukázal, že aby se jejich životní standard zlepšil, potřebují klienti alespoň

„Asistence má praktický dopad na pocit důstojnosti druhého člověka.“

nátoři na stůl k projednání novely zákona o výši příspěvků na péči pro osoby, kteří jsou kvůli svému nepříznivému zdravotnímu stavu odkázáni na pomoc druhých. Zákonnodárci v průběhu roku tento zákon schválili a rozhodli o navýšení finančního příspěvku ve všech stupních závislosti, kromě toho nejnižšího, a to až o 40 %.

Celý příspěvek si můžete pustit na YouTube

12 hodin péče denně. „Když jsme jim dali příležitost, jejich život se změnil. Sami to popisovali jako důstojnější život,“ řekl.

Čípera také vyzdvihl dobrovolnickou pomoc při asistenci. „Je to v podstatě zázrak. Takový člověk přitom nemusí mít skoro žádné dovednosti, stačí být otevřený, mít dobrou vůli a vykonávat to, co potřebuje někdo druhý. Obdarován pak odchází i asistent,“ přiblížil.

ERIK ČÍPERA | ředitel Asistence, o. p. s. |

Začínal před 20 lety jako dobrovolník a asistent, postupně se zaměřil také na změnu obecných podmínek pro život lidí s postižením. Pod jeho vedením se

Erik Čípera

organizace věnovala mj. bariérovosti veřejné dopravy nebo zpřístupnění tématu asistování širší veřejnosti a pozvání nových lidí k této potřebné činnosti. Aktuálně

spolupracuje s MPSV na iniciování vzniku systémové změny umožňující svobodně žít v přirozeném prostředí i lidem, kteří potřebují asistence ve velkém rozsahu.

Důstojnost zranitelných

Ředitelka poradny Vigvam, z. ú. Sylvie Stretti se ve svém příspěvku věnovala tématu důstojnosti zranitelných, tedy například dětí. Vigvam je nezisková organizace, která svým klientům pomáhá vyrovnat se s úmrtím blízkého člověka a brát smrt jako běžnou součást života.

Jak Sylvie Stretti uvedla, podle dostupných statistik se zhoršuje duševní stav dětí i četnost psychických diagnóz. Vyplyvá to např. z průzkumu Národního ústavu duševního zdraví z r. 2023, který byl proveden mezi 6000 žáky 9. tříd napříč republikou. Více než polovina těchto dětí přitom uvedla, že prožívá duševní nepohodu. Třetina žáků vykazovala projevy středně těžké až těžké úzkosti, čtyři z deseti dětí měly příznaky středně těžké až těžké deprese.

Sylvie Stretti

Alarmující je také to, že od r. 2021 strmě stoupá křivka sebevraždy u dětí. Zatímco incidence se zvyšuje, týká se dětí stále nižšího věku. „Když Vigvam v roce 2016 vznikl, vyjžděli jsme nejčastěji k případům, kdy dětem zemřel spolužák ve věku 15 a více let. Teď je to spíš

i školního prostředí. Klíčová je také vzájemná důvěra, pochopení a respekt.

Právě ten podle Stretti mnohdy chybí. „Zdá se mi, jako by děti měly mnohem méně práv než my dospělí,“ podotkla. Děti jsou podle ní naopak často terčem různých stereotypů –

„Děti jsou naše budoucnost. To, jak budeme podporovat jejich důstojnost, se nám jednou vrátí.“

14+, ale objevují se i případy mladších, například 10letých dětí,“ potvrdila Stretti.

Mezi příčinami tohoto trendu uvedla souvislost s aktuální společenskou situací, ovlivněnou především koronavirovou pandemií, válečným konfliktem na Ukrajině a v Gaze, ale třeba také střelbou na Filozofické fakultě Karlovy univerzity.

Celý příspěvek si můžete pustit na YouTube

Aktuální otázkou je proto nastavení systémové podpory těchto dětí. Jak Stretti vzápětí připomněla, pro zlepšení situace je důležité znát základní potřeby dětí a snažit se je naplnit. Nejzákladnější potřebou dítěte je přitom pocit bezpečí. Týká se to nejen domova, ale například

potýkají se např. s označením „sněhové vločky“, které naráží na jejich údajnou křehkost a neodolnost.

„Děti potřebují vědět, že když se jim cokoliv děje, mají se o koho opřít a jsou přijímány i s emocemi, které u toho prožívají,“ uzavřela Stretti.

SYLVIE STRETTI | ředitelka poradny Vigvam, vysokoškolská pedagožka | Od r. 2002 pracuje s dětmi formou asistence u dětí s mentálním a kombinovaným postižením, jako krizová interventka Linky bezpečí a také jako terapeutka v rámci rodinné terapie. Vystudovala psychosociální studia v kombinaci s teologií, absolvovala výcvik v krizové intervenci a výcvik a supervizi v systemické rodinné terapii. Působí jako vysokoškolská pedagožka se zaměřením na přímou sociální práci, dále jako krizová interventka a ředitelka poradny Vigvam, která pomáhá dětem i dospělým vyrovnat se s úmrtím blízkého člověka.

Důstojnost není pro mladé autory prázdňá rétorická skořápka

Úvod ke zveřejněným studentským pracím z literární soutěže

„**D**ůstojnost odtud až potud“, vyhlášené téma úvah a esejí pro letošní rok, zaujalo desítky žákyň, žáků, studentek a studentů z celé České republiky a také příchodících dětí – válečných uprchlíků z Ukrajiny.

Jsmeme rádi, že psali nejen ti z větších měst a vyhlášených škol, ale dostali jsme také zajímavé práce z malých obecních škol na Vysočině. Tak jsme mohli vybírat ty nejlépe napsané a oslovující napříč generacemi.

Sdíleli jsme autentickou radost pana Miloše Vystrčila, předsedy Senátu Parlamentu ČR, který blahopřál k dobrému umístění také některým autorkám ze svého senátního obvodu, aniž by předem věděl, kdo z oceněných bude před ním při slavnostním vyhlášení výsledků soutěže stát.

Soutěž se každým rokem stává známější a někteří talentovaní mladí lidé svou tvorbu posílají opakovaně. Využili příležitosti, kdy mohou své názory a postoje (a někteří také osobní zkušenosti s ohrožením či ochranou lidské důstojnosti) představit porotě, a následně se setkat se zajímavými hosty konference a sdílet své dojmy s vrstevníky z jiných škol a regionů.

V následujícím textu představím záměry vítězných textů v obou kategoriích v českém jazyce.

Vítězka kategorie pro mladší žáky a žákyně Bianca Chuffartová ve své úvaze nazvané „Mluvití stříbro, konatí zlato“ živým jazykem popi-

suje svou vlastní zkušenost obrany důstojnosti ukrajinské spolužačky, která s mnoha dalšími musela opustit svou vlast a zažívá v naší společnosti nejen přijetí a podporu, ale také neúctu při prezentaci proruských postojů. Bianca zpracovává empaticky prožitky neúcty, strachu a touhy stát se zastánkyní své spolužačky, jejíž důstojnost je prezentací nepřátelského symbolu dotčena. Svůj prožitek reflektuje a rozšiřuje o zkoumání dalších důvodů necitlivosti až nenávisti některých Čechů a Česek vůči Ukrajincům. Zralost této reflexe a jazykovou úroveň úvahy B. Ch. porota po právu ocenila jako nejlepší.

Druhé místo náleží Valérii Frýbertové, která ve spolupráci s podporující pedagožkou našla ve psaní způsob, jak se vyrovnat s traumatizujícím prožitkem šikany a kyberšikany, a promýšlí téma důstojnosti z pozice záchrany sebeúcty v odmítajícím a nepřátelském prostředí nové školy: „My jako deváťáci bychom měli jít příkladem. Jenže když ti malí vidí, že smát se a ubližovat ostatním je frajerský čin, kdy se to zastaví? Jediné, co já jako žačka můžu udělat, je mluvit o tom. Dostat to ven.“ Věříme, že radost z ocenění za čtivý alarmující text pomůže autorce zacetit rány z prožívaného ponížení, a může i preventivně působit na další žáky a studenty, aby byli vůči druhým citlivější a přátelštější.

Třetí místo v mladší kategorii získal Petr Polák za dvojjazyčný, česko-romský text, kde se snaží uchopit téma důstojnosti dlouhodobě dis-

kriminované menšiny, ke které se hrdě hlásí: „Chci napsat, co *Roma* zažívají a jak se cítí.“ Také jemu gratuluji k úspěchu!

V kategorii starších studentů jsme získali mnohé čtivé texty zachycující již větší a komplexnější rozhled v problematice lidských práv a respektu k nim. Je zřejmé, že některé autorky a autoři také zpracovávají tíživé životní zkušenosti a pojem důstojnost pro ně rozhodně není prázdná rétorická „skořápka“.

První místo získal text Davida Seltenreicha „Tak ohavně napodobiti člověčenstvo“, v němž se autor komplexně zabývá působením sociálních sítí na komunitu napojených a dobře popisuje širší vliv nejen na oběti dehonestujících zpráv, ale na samotné autory těchto nenávistných výkřiků, „hejtů“, a překvapivě se v závěru

své práce vrací k archaickému jazyku Josefa Václava Sládka v případném citátu: „Svým myšlenkám nedávej jazyku, ni činu myšlence, již nerozvážils.“

Autorka textu, který získal 2. místo, Anna Koubková, propojuje tíživou existenciální zkušenost umírání blízkého člověka s politickou vraždou ruského opozičního politika Alexeje Navalného a obojí vidí ve světle Ježíšova příběhu na kříži. Ukazuje svým svědectvím téma důstojnosti v mezní – hrdinské – poloze lidství.

Třetí umístění získal text Zuzany Neumanové, nejvíce abstraktní, ve kterém zpracovala téma důstojnosti jako ideálu směřování demokratické společnosti a politiky.

Helena Wernischová, členka hodnotící poroty
a koordinátorka škol Evangelické akademie

Poznámka k literární soutěži

Soutěžící mohli zasílat své příspěvky ve formě literárních prací, přičemž pravidla přesněji specifikovala i povolené slohové útvary. Zatímco pro mladší soutěžící byla preferovaným útvarem úvaha (možné bylo i vyprávění či esej), ve starší kategorii měli soutěžící za úkol napsat esej, přípustná pak byla ještě úvaha. Téma bylo pro všechny jednotné: „Odtud až potud aneb Hranice důstojnosti“.

Soutěž byla vyhlášena ve dvou věkových kategoriích: 10–15 let a 16–21 let. V první kategorii se soutěže zúčastnilo 21 autorek a autorů z celé České republiky, necelá dvacítko soutěžních prací se sešla v kategorii pro starší studenty. Příspěvky bylo možné zasílat též v ukrajinském jazyce. Mladých Ukrajinek a Ukrajinců, kteří zaslali svá literární díla, bylo celkem 17.

Celkově tedy do soutěže dorazilo bezmála 60 prací, které splnily zadání. Jde o podobnou účast jako v případě loňského ročníku, ačkoliv

čas pro přípravu a odevzdávání prací byl tentokrát téměř o polovinu kratší. Pro letošek také nebylo možné odevzdávat obrázky a jiná grafická díla, přijímali jsme pouze úvahy a eseje.

Práce hodnotila odborná porota. Mezi hodnotiteli byli stejně jako v loňském roce profesionálové z okruhu nakladatelství Albatros Media. Letošní ročník byl výjimečný v tom, že se do hodnocení více zapojili lidé z prostředí Česko-bratrské církve evangelické: Jiří Hofman (tiskový mluvčí, novinář), Adéla Rozbořilová (šéfredaktorka evangelického časopisu *Český bratr*, bohemistka), Mikuláš Vymětal (farář Česko-bratrské církve evangelické pro menšiny) a Helena Wernischová (učitelka a koordinátorka škol Evangelické akademie). Porotu pro hodnocení ukrajinských prací vedla překladatelka a literární kritička Iryna Zabijaková, která také vede mj. porotu soutěže pro mladé překladatele při Českém centru v Kyjevě.

Ocenění byli:

UKRAJINSKÁ ČÁST:

Mladší kategorie (10–15 let)

1. Daryna Kučerenková, Jihlava
2. Charytyna Kolodková, Brno
2. Rodion Bajdaljuk, Brno
3. Adelina Oleksyková, Jihlava
3. Oryna Muchová, Brno

Starší kategorie (16–21 let)

1. Julija Petrovová, České Budějovice
 2. Marko Prachov, Donec
 3. Varvara Muchová, Brno
-

ČESKÁ ČÁST:

Mladší kategorie (10–15 let)

1. Bianca Chuffartová, Praha
2. Valérie Frýbertová, Zaječí
3. Petr Polák, Moravské Budějovice

Starší kategorie (16–21 let)

1. David Seltenreich, Praha
2. Anna Koubková, Humpolec
3. Zuzana Neumannová, Brno

Konference se konala pod záštitou předsedy Senátu Parlamentu ČR pana Miloše Vystrčila. Partnerem soutěže byla Nadace Albatros.

Mluvití stříbro, konatí zlato

Jdu ze školy se svou ukrajinskou spolužačkou a zpozoruji, jak jde naproti nám muž v tričku s nápisem velkého Z. Jde o symbol ozbrojených ruských sil a podpory Putinovy invaze. Svět se mi najednou zatočí před očima. Jak se zachovat? Upozornit na něj a poradit kamarádce, ať chvíli nemluví, ve snaze vyhnout se možnému konfliktu? Postavit se muži tváří v tvář, či dokonce konfrontovat jej a hrdě projevit svůj názor?

Nakonec jsem neudělala nic. Kolem pána jsme prošly mlčky – spolužačka si písmene na hrudi pochopitelně všimla – a více jsme o tom už nemluvily. Zmrzla jsem, nevědouc, co udělat. Dodnes nevím, jak bych jednala, kdybych měla možnost to prožít znovu. Občas se stydím a lituji, že jsem se zachovala tak zbaběle, jindy si říkám, že je dobře, že jsem nic neudělala, protože při přímém střetu by měl ten muž rozhodně fyzicky navrch. Není to ale jen výmluva?

Význam podpory je totiž do značné míry především symbolický. Ovšemže bych tehdy ve velkém měřítku projevem nesouhlasu s danou značkou na tričku nic nezměnila – na ukrajinských frontách by se bojovalo naprosto stejně –, ale pro mou kamarádku to tehdy mohlo znamenat více než kdejaká hmotná forma pomoci. Ponížení pramenící z bezmocné pozice mohlo být nahrazeno pocitem důstojnosti.

V souvislosti s touto příhodou jsem začala víc přemýšlet o tom, co to vlastně důstojnost je.

Dříve jsem toto slovo používala spíše ve významu „uctyhodnost“ či „vážnost“. Ve skutečnosti sahá výraz „důstojnost“ mnohem hlouběji. Jde o životní podmínky, práva a chování, které se vztahují k člověku zkrátka jen proto, že existuje, a nijak si je nemusí zasloužit. Tato pravidla jsou z části obsažena v zákonech a ústavě, ale v některých případech je nikde sepsaná nenajdeme. V těchto situacích nám nezbyvá než věřit

v lidskou morálku, která by měla důstojnost chápat a respektovat.

Kupříkladu má naprosto každý bez výjimky právo na vodu, jídlo a oblečení. Když je někdo postrádá a my jich máme dostatek, mělo by být přirozené, že potřebnou věc nabídneme. Dokonce jsem přesvědčena, že za takovou službu bychom neměli očekávat vděk. Jde totiž o naprosté minimum, které je od každého z nás očekáváno. O to neuvěřitelnější je, když za pomoc Ukrajině nejen toužíme po pochvale či uznání, ale dokonce pomoci odmítáme.

Do jaké míry lze respektovat to, když někdo s podporou Ukrajiny nesouzní? Ano, samozřejmě má každý právo na svůj vlastní názor a na to naložit se svým majetkem dle vlastního uvážení. Nepřekračuje to ovšem hranici lidství? V tento moment totiž takový člověk nepřijímá právo Ukrajinců na jejich důstojnost. Naopak na obyvatele Ukrajiny klademe neskutčné nároky. Čekáme od nich bezproblémové začlenění do společnosti, neustálý projev vděčnosti a ideálně ještě fungování v české ekonomice, protože jinak by nás „zneužívali“.

Již druhým rokem jsme jako Česko ve víru války, aniž by nás to nějak drasticky ovlivnilo. Největším otřesem české země bylo v kontextu s ruskou invazí stoupaní cen energií, což je v porovnání se ztrátami na ukrajinských životech k smíchu. Proč se tedy snáší taková vlna nenávisti vůči ukrajinským uprchlíkům a propagandy proti nim?

Lidskou přirozeností je v první řadě sobeckost. Zvláště s příchodem sociálních sítí se paradoxně všichni soustředí o to více na sebe – je totiž snazší všimát si své vlastní nespokojenosti než té okolo. Svému nepohodlí také přikládáme mnohem větší váhu, a proto začínáme opomíjet obtíže jiných. Tato forma zahleděnosti do sebe je do jisté míry zdravá. Člověk by měl mít právo

na to se starat v první řadě o sebe a své nejbližší, i když se někdo na světě má hůře.

Tímto tvrzením chci říct, že nesmíme přestat vnímat situaci, která není pro nikoho příjemná, z pozice opravdových obětí – občanů Ukrajiny. Tím, že tuto skutečnost nebudeme opomíjet, můžeme se zasadit o jejich lepší osud a aktivně se podílet na tom, aby důstojnost obyvatel sužované Ukrajiny tolik netrpěla.

Bohužel nejsme zdaleka tak vyspělí, abychom mohli zajistit lidskou důstojnost po celém světě. V některých zaostalých regionech a zemích jsou esenciální životní potřeby luxusem. Prosazovat naivní utopickou myšlenku dělení

majetku a komunálního vlastnictví zde nebudu, to už jsme si neúspěšně vyzkoušeli před 70 lety.

Evidentním řešením je zkrátka nezavírat před těmito skutečnostmi oči. Jenom proto, že je něco momentálně součástí naší reality – ať už to je dlouhotrvající problematika třetího světa, válka na Ukrajině či teď nově konflikt na Blízkém východě – neznamená to, že si na to můžeme zvyknout. Tím, že budeme tyto nepříjemné pravdy opakovat, by neměly ztrácet na důležitosti, nýbrž připomínat se. S mlčením totiž zatuchají a hnijí.

Bianca Chuffartová, Praha, 1. místo v soutěži

(kategorie 10–15 let)

Jaké to je doopravdy?

Šikana a kyberšikana. Často skloňovaná slova. Spousta pouček, příruček, co bychom měli a co bychom neměli. Všechno je to moc hezké, ale jaké je to ve skutečnosti? Jaké to je, když se vás to týká napřímo?

Hlavní a nejdůležitější věc: většina lidí je ráda, že ji nezažila nebo se jí alespoň osobně vyhnula. Ale co my ostatní? Jasně, často slyšíme: „Neboj se, řekni to učiteli nebo rodičům, svěř se.“ Věřte mi, rádi bychom, ale nejde to. Problém je, že důvěru, kterou jsme dřív měli, v nás někdo zadupal. A najít důvěru znovu, když jste na úplném dně, tak snadno nejde.

Ve škole je to pro mě každodenní boj. A já v něm bohužel každý den „úspěšně“ prohrávám. Za ty čtyři roky, co jsme se přistěhovali a já musela na jinou školu, jsem nezažila nic jako fajn kolektiv, přátelskou komunikaci nebo zábavu při soutěžích a hrách. Ono je to sice na chvíli vždy dobré, ale hned vzápětí přiletí další narážka, pohled, a už to jede nanovo.

Bojím se jít už i na záchod, protože kdo by stál o to neustále poslouchat tiché narážky o tom, jak jsem divná, hrozná a nevím, co všechno. Okolo učitelů a kamarádů ale procházím tiše,

s mírným úsměvem, aby hlavně nikdo nic nepoznal. Celý den hraji tohle divadlo. Naštěstí je tu vždy večer. A jsou tu sny. Díky nim jsem, myslím, ještě tady, a ne někde na psychiatrii. Je to přesně ten čas, kdy můžu utéct od všech starostí. Kolikrát se mi nechce ani probudit. Je to tak krásný pocit. Jenže pak začne zvonit budík. Mám tam hezkou melodii, pořád ještě je mi krásně. Mobil oznamuje přijatou zprávu... hm, tak a zpátky do reality.

Anonymní zpráva z Instagramu. Jedna, druhá, třetí. A jedna horší než druhá. Nadávky, vulgarity. Že jsem pí..., ku... a nevím, co ještě. Tohle už není jen nějaká poučka z učebnice. Tady je názorný příklad, jak to vypadá, když vás potká kyberšikana.

Platformy na Instagramu rostou jako houby po dešti. Jedna nabízí možnost anonymních zpráv, kdy můžete komukoliv poslat cokoliv a on nezjistí, od koho tento „milý pozdrav“ přišel. Zjistíte to jedině tak, že zaplatíte zhruba tři stovky. Kdo z nás žáků na to má? Další aplikace jsou ještě vychytralejší. Můžete si vybrat už předem vytvořenou urážku nebo nadávku, a to v několika různých jazycích. A když se někdo

ohradí, tak vždycky můžete říct, že jste na to kliknuli omylem. Taky zajímavé. Mezi další „zábavu“ některých spolužáků patří vytvářet nám – třídním šprtům a podivínům – falešné profily. Vytvoří účet, na který vkládají naše fotky, které pořizují tajně při vyučování nebo o přestávkách, když o tom nevíme. Většinou tam samozřejmě vypadáme blbě, případně si pomůžou nějakým filtrem, a je to. Smějí se na náš účet. Jsou ale chytrí. Přístup do těchto účtů mají jen ti, co nějakou takovou fotku pořídí a vyvěsí ji. Teprve poté jsou platnými členy.

Nejhorší na tom všem je, že jim to prochází. Jsou za největší borce a hrdiny. A kdo je neobdivuje, tak se jich bojí, a bojí se hlavně toho, aby další účet nebo něco podobného neprovedli jim. A tak jsou zticha. Ale, sakra, proč já? Co jsem komu udělala? Vždyť nejsem tak hrozná, nebo jo? To, že jsem tak trochu šprtka – dobře, ale jinak jsem přece úplně stejná jako oni. Mám dny, kdy se mi nechce učit, kdy jsem prostě líná a nechce se mi nic. Nejsem bezchybná, ale zasloužím si toto?

A já pitomá jim ještě pomáhala! To bylo řečí a rad okolo: „Tak jim zkus nabídnout svou pomoc, ukážeš jim, že mají u tebe dveře otevřené a budou tě mít rádi“. Ani náhodou. Jsou se mnou kamarádi, jen dokud jsem jim k něčemu dobrá. Hned, jak dopíšu test, se kterým jsem jim pomohla, začne to všechno nanovo.

Kluk, co se mi dříve posmíval, mi začne psát. Jak se mám, co dělám a že se mu líbím. Nejdřív jsem mu neodpovídala. Ale byl přesvěd-

čivý. Třeba to myslí vážně. Hm... Tak zase nic. Jen se bavil spolu s ostatními kámoškami, hrál to, a celou korespondenci jim pak četl a přeposlal dalším. Všichni se mi hned další den zase vysmáli.

Tak ráda bych se vrátila na svou původní školu. Měla jsem tam pravé kamarády, nevěděla jsem, co je to závist, a bylo mi tam tak dobře. Chci to zpátky!

Těším se, těším se moc, až tohle všechno za čtyři měsíce skončí. Snad to na střední bude lepší. Opravdu v to doufám! Jenže podobné chování některých lidí pozoruju také v nižších třídách. A co teď? Mám tam malého brášku. Také on tímto vším bude muset procházet? Jedni smradí odejdu, ale co ten zbytek?

My jako devátáci bychom jim měli jít všichni příkladem. Jenže když ti malí vidí, že smát se a ubližovat ostatním je frajerský čin, kdy se to zastaví?

Jediné, co já jako žačka můžu udělat, je mluvit o tom. Dostat to ven. Třeba tak, že napíšu tento příspěvek do soutěže, a ať už má šanci na úspěch nebo ne, udělala jsem první krok. Ať si mě nesnášejí, ať si mě pomlouvají. Myslím, že mluvit o šikaně a kyberšikaně je daleko důležitější, než řešit, co je trendy, jaké oblečení je *in* a co je zrovna v módě. Věřím, že je to jedna z cest, kterými se dá něco změnit. Doufám. Z celého svého srdce.

Valérie Frýbertová, Zaječí, 2. místo v soutěži
(kategorie 10–15 let)

De man pativ¹

Chtěl bych vám říct, že *Roma* (Romové) a *gadže* (majorita/neromové) se moc dobře spolu nesnášejí. Často spolu nevycházejí, nemusí se. Chci napsat, co *Roma* zažívají a jak se cítí.

Jsem *barikano romano čhavo* (hrdý romský kluk). To znamená, že jsem hrdý na to být Rom. To pro mě znamená celý život, tak jsem se narodil.

Nejde o to, jací jsme. Někdo je *raklo* (kluk z majority/nerom) nebo *romano čhavo* (romské dítě). Nezáleží na barvě, máme si navzájem pomáhat mezi sebou. Myslím, že *Roma* a *gadže* by spolu měli víc mluvit. Vidím kolem sebe, že *rakle* moc nechápou, co potřebujeme. Nevidí naše problémy. Jako když se má u nás v rodině někdo špatně. Třeba vyhodí někoho z baráku *le čhavenca avri pre ulica* (s dětma ven na ulici). *Amare fameliji hine bare* (naše rodiny jsou velké). *Fajta* (širší rodina) se postará. Musí, nenechají je venku. I když jsou sami *čore* (chudí) a mají své problémy. Nechají si ho u sebe, než si vydělá na bydlení.

Ale to není vůbec jednoduché. Protože když zavoláš *raklovi*, že chceš podnájem, tak ti řekne, že asi ne, že si na Romy stěžují. Sousedka by řekla: „Zase ti cigáni tam řvou, dělaj bordel, du-

pou a neustále pijou.“ Jak se mám cítit, když tohle o mě sousedka řekne? Nechápu, že můžou plakat děti, že nemůžou *sovelit* (spát). Nebo když přijde rodina na návštěvu. *Kamav te phenel, hoj o gadže amenge na achalon. Na šunen.* (Chci říct, že lidé z majority nám nerozumějí. Neslyší.)

Když *Roma* nemůžou dlouho najít podnájem, jdou na ubytovnu. *Sar somas cikno* (když jsem byl malý), tak jsme jednou vyhořeli a šli jsme bydlet na ubytovnu, bylo to na vesnici. Bydleli jsme tam v zámku, velká žlutá budova ubytovny. Bylo nás tam spoustu Romů. Byty byly o jedné velké místnosti, kuchyň byla pro všechny na chodbě. *Gádžů* tam bylo jen pár.

Myslím, že tak polovina *Roma* bydlí v nájmu. Není to všechno lehké tak, jak si to někdo představí. Nájem jsou teď drahé. *But love* (Hodně peněz). I hodně *raklů* má přídavky na bydlení. Taky to nedávají a taky to nemají lehké.

Chci dodělat školu a jít na učňák, jít se vyučit na automechanika. *Kamav te dživel bachtales. Ta dikhaha, so man užarel.* (Chci žít šťastně. Tak uvidíme, co mě čeká.)

Petr Polák, Jihlava, 3. místo v soutěži (kategorie 10–15 let)

Tak ohavně napodobili člověčenstvo...

Uctíváme-li člověka, uctíváme jeho důstojnost. Je to jeden ze základních faktorů, jenž vůbec definuje naši lidskost. A s potěšením

nutno konstatovat, že uznání cizí důstojnosti, a tedy jeho člověčenství, nám již nečiní větších problémů. Známe její hranice. Alespoň v reál-

¹ Romsky „chovej se ke mně slušně“, doslova „dej mi úctu“.

ném světě. Jenže ten už je pro dnešního moderního člověka jen polovinou jeho životního vesmíru. Tou druhou je svět, který budu zcela úmyslně nazývat nereálným, protože skutečně je do jisté míry fikcí. A tím je svět sociálních sítí, v němž jde poslední dobou jakási lidská důstojnost stranou častěji, než by bylo záhodno. Tento svět chce být nápodobou skutečného světa, ale je nápodobou ohavnou, jak říká název. Proč právě sociální sítě dokáží popřít naši pracně budovanou úctu k lidské důstojnosti a proč se situace jen zhoršuje? *Ta jest otázka*, chtělo by se říci.

Jistě – příčin bude určitě více, než kolik se jich vejde do 5000 znaků, ale co už. Bavme se především o té sociální síti, která nejvíce hýbe našimi názory – a tou je dle mého mínění platforma X (býv. Twitter). Zde každý může napsat svůj názor – zvolat cosi do veliké prázdnoty – a zůstat zcela nevyslyšen. Ale také může být vyzdvihnut. Dostane tisíce lajků, retweetů, pochvalných komentářů, jeho hvězda stoupá. A když si to spočteme hezky po staru, zjistíme, že stoupat se nemusí jen na naducaných obláčkách chvály, že negativní reklama je taky reklama. Často ještě účinnější. A že tedy napíšeme-li příspěvek pokud možno co nejkontroverznější a nejvyhraněnější, následná diskuze o něm nás do světél reflektorů vystřelí první kosmickou rychlostí. To není nic překvapivého, popsáno to bylo již mnohokrát. Nemusí to být zrovna etické, ale koho by to taky trápilo. Vždyť naši skutečnou identitu stejně nikdo znát nemusí, je to prostředí, které nám dá úžasný pocit slávy a zájmu, aniž by nás to mnoho stálo. Budeme opilí počtem srdíček, který dostaneme, počtem lidí, co se zaobírají našimi názory. Proč se tedy přemáhat s morálními ohledy. A zde je jádro pudla.

Nejradikálnější politická vystoupení si v reálném světě člověk dovolí zpravidla na demonstracích. Funguje tzv. efekt davu – pocit sounáležitosti s tisíci dalšími, co to cítí stejně, nás přivede k tomu, že budeme vyřvávat i to, na co bychom sami odvahy neměli. A X působí na-prosto stejně, jen ještě stokrát silněji. Dav, který

za sebou s lehkostí táhneme, má najednou tisíce hlav, a my proto vyřváváme do tmy Xové pavlače (protože co jiného je svět, kde se každý vyřve ve 240 znacích) věci, za které bychom jinde třeba i cítili stud. Mnohem snáze se staneme vulgárními, mnohem snáze se dopustíme toho, že začneme popírat důstojnost někoho jiného. Povzbuzeni svými sledujícími si mnohem snáze dovolíme verbálně zaútočit na menšinu (sexuální, národnostní, jakoukoli jinou, račte si vybrat). Upřeme jim jejich důstojnost, ale vadit nám to nebude, protože za štítem obrazovky už neuvídíme do reálného světa – neuvědomíme si, jaká pitomost z nás vypadla a koho ranila, protože koho by přeci trápil příspěvek na internetu, že. Mnoho věcí budeme najednou brát na mnohem lehčí váhu, a to včetně důstojnosti a lidskosti jiných lidí. Naši odpůrci se do nás v komentářích také opřou mnohem tvrději, my zase do nich, a vše bude jen eskalovat. Pokud nechceme dále diskutovat, neodpovíme, opustíme bojiště středem. Dva znesvářené tábory kulturní války si budou nadávat a spílat, navzájem se utvrzovat ve své pravdě, páchat na lidské důstojnosti zločiny, ani se nezačervenají. A žádný z takových sporů nemá nikdy šanci být rozřešen, protože internetovou diskuzí nepřesvědčíte o své pravdě nikoho, jen v ní utvrdíte sebe. Potvrdíte si, že vy jste ti, co argumentují správně, mají moudrý názor, že ti druzí jsou hloupí a tupí. Už také neuvídíte ani důstojnost svých názorových oponentů. Protože často anonymní účty už najednou nemají tvář, hlas, úsměv či pach, to vše lidské – jen názor, který ztělesní celou jejich ďábelskost. Odsoudíme je šmahem – rychlostí až děsivou, ve skutečném světě nevidanou. Přemýšlíme zkratkovitě: jsme frustrováni jejich blbostí, můžeme se zjančit z představy, že s nimi musíme sdílet vzduch na této planetě, jak může být někdo tak tvrdohlavý, tak zabeďněný... Jsou to vůbec lidé?! To je začátek katastrofy.

Je to obecně známá polarizace společnosti. A dokud se vede jen v onom nereálném světě, tedy dobrá, může třeba být, byť to není úplně ono. Ale ten nám čím dál tím více začíná prosa-

kovat do světa reálného, a to včetně zcela jinde nastavených, absurdně posunutých hranic lidské důstojnosti. Nedokážeme zcela odložit to, že jsme právě někoho v Xových komentářích nazvali zkurvysynem, ale aplikaci jsme už zavřeli, tak se můžeme hezky usmát a jít si hrát s dětmi. Podepíše se to na nás. Sprostotu a neúctu, kterou se v takovém prostředí naučíme, si

přineseme i do skutečných životů. Nezabavíme se jí. Postupně si vytváříme setsakramentsky reálné pekličko...

Svým myšlenkám nedávej jazyku, ni činu myšlence, již nerozvážíš. (W. Shakespeare: Hamlet, přel. J. V. Sládek)

David Seltenreich, Praha, 1. místo v soutěži

(kategorie 16–21 let)

Důstojní v nedůstojnosti

Co je to vlastně důstojnost? Ale vážně – dokážete mi jednoduše odpovědět? Je důstojnost pro každého přibližně stejná, nebo je každému ušitá úplně přesně na míru? Přemýšlím a vcházím do tvého pokoje. Skrz neumyté okno prosvítá slunko. Říkáš, abych ti nastavila postel. Chceš se podívat, jak je venku. Zajímáš se o to, co dělá zahrádka. Těžko ti můžu říct, že kvůli práci a starání se o tebe na ni není čas. Umyji tě, dám ti snidani. Moc toho nesníš. Vtipkuješ, že si přece potřebuješ udržet dobrou postavu. Povidáme si. Když to jde, směješ se, když ne, alespoň se ti na chvilku rozzáří oči. Tyhle momenty mě drží nad vodou. Zvuk zvonku a příjemné hlasy. Přicházejí sestřičky z mobilního hospice. Moji andělé. Dávají ti bolestivé injekce. Jsi statečná. Říkám ti. Moc statečná. Chceš položit zpátky a spát. Jsi vyčerpaná. Bože, proč to celé dopouštíš?

Večer se spolu díváme na zprávy. Před pár dny zemřel Alexej Navalnyj. Vidím na tobě rozhořčení. Zemřel v hrozných podmínkách. Opuštěný. Přitom ale důstojný. Jeho manželka Julia Navalná říká: „Putin zabil mého muže, protože ho nedokázal zlomit.“ Možná v tom je ukrytá ta důstojnost. Nenechat po sobě šlapat. Nenechat šlapat po své zemi. Ozvat se. Nenechat se zlomit.

Jdu tě zkontrolovat a vidím, že se celá třeseš. Ta rakovina je opravdu ignorantská svině. Říkáš, že nechceš, abych se o tebe starala. Říkám ti, že

k tomu, aby se balón mohl vznést k nebi, musí nějaké věci nutně pustit. Nejdřív ta nejtěžší zaváží. Odpustit. Ale je třeba pouštět dál, i ty milé věci. Říkáš, že si připadáš na obtíž. Držím tě za ruku a sedím tu u tebe. Některé věci, třeba to, že tě mám ráda, se dají říct často jenom v tichu.

Vcházím do tvého pokoje. Ty už tu nejsi. Nebo asi ano. Věřím, že jsi tam u něj a v mém srdci. Brečím. Řvu. Nestydím se za to. Ty ses za sebe taky nestyděla, nechtěla jsi mi přidělovat starosti, ale nestyděla ses. Měla jsi plíny. Už ses ani nedokázala sama umýt, najíst..., ale nesrazilo tě to na kolena. Rakovina není důstojná, to ale neznamená, že budeš nedůstojná ty. Mezi vzlyky se rozhlédnu po pokoji. Pohled mi padne na Ježíše na kříži. Slova mi sklouznou do tiché modlitby: Ty za nás umíráš. Neseš na zádech těžký kříž. Posmívají se ti, plivají po tobě a bijí tě. Padáš. S bolestí vstáváš. A zase a znova. Přibíjí tě na kus dřeva železnými hřeby. Svlékli tě a losují o tvůj šat. Vypadá to, že jsi všechno vzdal. Vyčítavě voláš k Otci. A přitom těžko znám důstojnějšího člověka, než jsi ty. Se strachem, ale přitom s hlavou vztyčenou. Ponížený, ale přitom s láskou.

Myslím, že nám dává i jakýsi návod, jak pečovat o lidi v těžké situaci. Ta situace mnohdy není důstojná. Mnohdy s tím už nejde nic dělat. Jen čekat... Ale my můžeme být (a často jsme) důstojní. Chceme žít a umírat důstojně. Důstoj-

nost podle mě není o počtu kopanců od života, ale o tom, že se nenecháme srazit na kolena.

Anna Koubková, Humpolec, 2. místo v soutěži

(kategorie 16–21 let)

Vzdělání je klíč k rozpoznávání nedůstojného jednání

Důstojnost je jedním z klíčových pojmů lidské existence, který nám poskytuje pevný základ pro život plný hodnot a respektu. Tento abstraktní koncept odráží nezpochybnitelnou hodnotu každé lidské bytosti bez ohledu na pohlaví, rasu, věk, náboženství nebo sociální postavení. Důstojnost představuje základní právo každého jednotlivce na respekt, lidská práva a spravedlivé zacházení.

Vychází ze schopnosti rozpoznávat a uznávat hodnotu každého člověka. Je to víc než pouhá myšlenka, záměr nebo návrh, je to etický požadavek, který nám říká, že každý jedinec si zasluhuje, aby s ním bylo zacházeno s úctou, laskavostí, spravedlností a empatií. Důstojnost tedy není pouze právem, ale také závazkem vůči všem ostatním lidem.

V lidské historii jsme byli svědky mnoha příkladů porušení důstojnosti, ať už ve formě diskriminace, holokaustu, otroctví anebo válek. Tyto situace nám vždy připomínají, jak důležité je odpovědně bránit a podporovat důstojnost každého jednotlivce. Lidská společnost by měla být založena na principech rovnosti (to znamená být si rovni a mít stejná práva), svobody, spravedlnosti a nestrannosti, které respektují a chrání důstojnost každého z nás.

Důstojnost hraje klíčovou roli nejen ve vztazích mezi jednotlivci, ale i ve společenském a politickém kontextu. Politická rozhodnutí a právní systémy v jakékoliv společnosti by měly být utvářeny s ohledem na ochranu a podporu lidské důstojnosti. To zahrnuje boj proti chudobě, diskriminaci, nespravedlivým pracovním podmínkám, boj za práva žen a dětí,

právo na vzdělání a další formy sociální nerovnosti.

Také hraje důležitou roli ve vzdělání a výchově. Výchova k respektu vůči důstojnosti druhých by měla být nedílnou součástí vzdělávacích programů již od základních škol. Vytváření uvědomění a empatie je klíčové pro budování společnosti, ve které se každý jedinec bude cítit uznávaný, akceptovaný a respektovaný.

Vzdělání zaujímá klíčovou pozici v procesu odhalování a následném řešení navykého vzorce chování, myšlení a předsudků, které mohou v extrémních případech vést k porušování lidské důstojnosti. Tím, že poskytuje jednotlivcům znalosti a dovednosti potřebné k porozumění a rozpoznávání těchto stereotypů, může vzdělávací systém hrát významnou roli ve vytváření kvalitní, informovanější a tolerantnější společnosti.

V rámci tohoto procesu je také klíčové posílení mediální gramotnosti a rozvoj kritického myšlení. Dle mého názoru jsou moderní společnosti přeplněny informacemi, které jsou snadno dostupné prostřednictvím různých médií. Bez dostatečné schopnosti rozpoznat lživé informace mohou jednotlivci podlehnout dezinformacím nebo mohou být náchylní k manipulaci. Všechny typy škol by měly proto začlenit výuku, která posiluje schopnost jednotlivců kriticky posuzovat informace, rozpoznávat manipulativní taktiky a vytvářet si informovaný názor.

Kromě toho by měly být do vzdělávacích programů integrovány aktivity, které podporují porozumění různorodosti a otevřenost vůči

odlišnostem. To by mohlo zahrnovat diskuse o kulturní různorodosti, usilování podpory rovnosti mezi muži a ženami, a také o mnoho dalších sociálních otázkách. Tímto způsobem může vzdělávací systém napomoci formování tolerantnější a respektující společnosti, která dokáže překonávat předsudky a budovat inkluzivní prostředí pro všechny své členy. Ve světě plném výzev a konfliktů by měla být důstojnost brána jako společný cíl, který nás spojuje. Zároveň k zachování a podpoře důstojnosti každé lidské bytosti by měl být hnací silou pro naše jednání a rozhodnutí. Pouze v takové společnosti můžeme dosáhnout skutečného pokroku a harmonie.

Hranice lidské důstojnosti mohou být subjektivní, ale obecně by měly zahrnovat respekt, rovnost a ochranu základních práv. Když někdo zažije nedůstojné zacházení, může být v určité situaci obtížné určit, kde leží ta „čára“. Má smysl se snažit o zlepšení a vzdorovat nedůstojnému jednání, protože malé kroky mohou přispět k celkovému posílení lidské důstojnosti.

Osobní zkušenosti s nedůstojným zacházením mohou být různé, ať už v práci, v mezi-

lidských vztazích nebo v širším společenském kontextu. Pomocí můžeme tím, že si budeme vědomi svých vlastních postojů, budeme aktivně podporovat rovnost a respekt a zasazovat se o spravedlnost. Malé projevy solidarity a empatie mohou posilovat vědomí o důležitosti lidské důstojnosti.

Je v našich silách ovlivnit své vlastní jednání a podporovat pozitivní změny ve společnosti. Spolupráce s ostatními, vzdělávání a hledání konstruktivních řešení mohou přispět k postupnému zlepšení. I když možná nedokážeme změnit všechno, na co narazíme, můžeme přispět ke kultuře respektu a lidské důstojnosti.

Celkově lze říci, že důstojnost je neodmyslitelně spojena s lidským životem. Je to hodnota, která by měla být pečlivě chráněna a podporována ve všech oblastech života. Každý jedinec má právo na důstojný život a každý z nás má odpovědnost přispívat k vytváření společnosti, která tuto důstojnost respektuje a chrání.

Zuzana Neumannová,

Brno, 3. místo v soutěži (kategorie 16-21 let)

Найцінніший скарб

Nejcennější poklad

Життя – це шлях, який веде нас різними дорогами, даючи можливість обирати та визначати власну гідність.

Мені всього лише десять років, але навчили, що моя гідність – це як світло, яке світить всередині мене. Коли я дивлюся на світ навколо, я розумію, що існують межі, які я повинна встановлювати, щоб залишатися вірною собі.

Одного разу, у школі, мені довелося стикнутися з ситуацією, коли одна дівчина ображала іншу через її вигляд. Це мене засмутило, але я вирішила, що не можна просто мовчати. Я підійшла до тієї дівчинки і сказала, що всі ми уні-

Život je cesta, která nás vede po různých cestách a dává nám možnost vybrat si a určit svou vlastní důstojnost.

Je mi teprve deset let, ale naučili mě, že moje důstojnost je jako světlo, které ve mně září. Když se dívám na svět kolem sebe, uvědomuji si, že existují hranice, které si musím stanovit, abych zůstala věrná sama sobě.

Jednou jsem ve škole musela čelit situaci, kdy jedna dívka urážela druhou kvůli jejímu vzhledu. Nelíbilo se mi to a rozhodla jsem se, že nemůžu jen tak mlčky přihlížet. Přistoupila jsem k té dívce a řekla, že jsme všichni jedineční a každý

кальні та кожен має право не повагу. Це був мій маленький внесок у покращення атмосфери в класі.

Для мене моя гідність – це не тільки те, як я поведусь з іншими, але і як становлюсь до себе. Як я навчилася приймати свої недоліки та розуміти, що це частинка мене і це не заважає мені.

Щоб покращити ситуацію, ми, діти, можемо разом підтримувати гідність одне одного. Навіть маленькі вчинки можуть зробити велику різницю. Ми можемо говорити про те, що важливо для кожного з нас, і намагатися зрозуміти почуття один одного.

Моя гідність – це моя найцінніша скарбниця, і я вірю, що разом з іншими дітьми ми можемо створити світ, де кожна людина почуває себе важливою та унікальною. Тому що, коли ми світимо своїм власним світлом гідності, ми робимо наш світ кращим місцем для всіх нас.

Дарина Кучеренко,

Голова, 1 місце в конкурсі (категорія 10–15 років)

má právo být respektován. To byl můj malý příspěvek ke zlepšení atmosféry ve třídě.

Moje důstojnost pro mě není jen to, jak se chová k ostatním, ale také jak se chová sama k sobě. Jak jsem se naučila přijímat své nedostatky a chápat, že jsou součástí mne samotné a nevadí mi.

Aby se věci zlepšily, můžeme my, děti, spolupracovat na vzájemné podpoře vlastní důstojnosti. I malé činy mohou udělat velkou věc. Můžeme mluvit o tom, co je pro každého z nás důležité, a snažit se porozumět vzájemným pocitům.

Moje důstojnost je mým nejcennějším pokladem a věřím, že společně s ostatními dětmi dokážeme vytvořit svět, kde se každý člověk bude cítit důležitý a jedinečný. Protože když rozzáříme své vlastní světlo důstojnosti, uděláme náš svět lepším místem pro nás všechny.

Daryna Kučererková,

Jihlava, 1. místo v soutěži (kategorie 10–15 let)

Маленьких вчинків достатньо, щоб покращити світ

Ke zlepšení světa stačí malé skutky

Думаю, багатьом доводилось чути це слово. Але, мало хто замислювався про його сенс.

Напевно, слово гідність пов'язано зі словом герой. А людину можна назвати гідною, як що вона не залишить у біді, добра та допомагає іншим. Але, коли хтось робить це не від щирого серця, а так, з принципу похизуватись і отримати похвалу, а ще і бурчить: «чого я усім допомагаю, набридло вже це», – невпевнена, що таку людину можна назвати гідною.

Щоб бути гідною людиною, необов'язково зробити якийсь героїчний вчинок. Достатньо маленькими добрими справами покращити цей світ: погодувати безхатнього котика або допо-

Мyslím, že toto slovo už mnozí slyšeli. Málokdo se ale zamyslel nad jeho významem.

Slovo „důstojnost“ pravděpodobně souvisí se slovem „hrdina“. A člověk může být nazýván důstojným, když neponechá druhého v nesná- zích, je dobrý a pomáhá ostatním. Ale když to někdo nedělá z upřímného srdce, ale z principu předvádění se a získání pochvaly, a ještě si zabručí: „proč všem pomáhám, už mě to nebaví,“ – nejsem si jistá, že takový člověk může být nazýván důstojným.

Být důstojným člověkem neznamená nutně udělat nějaký hrdinský čin. Ke zlepšení tohoto světa stačí malé dobré skutky: nakrmit kočku

могти бабусі з сумками. Це також можна назвати гідним вчинком.

Також гідність я б описала словом гордість та самоповага. Така людина має чітке уявлення про межі добра і зла. Це неписані закони, які виховує в нас родина, суспільство, які ми самі добуваємо по життю. Це часом неможливо описати словами, але можна відчути серцем.

В житті людина постійно зустрічається з підлістю та гідністю. І вибір за нами, що обирати. Тож давайте залишатись гідними людьми та перетворимо нашу землю на райський куточок.

Харитина Колодка,

Брно, 2 місце в конкурсі (категорія 10-15 років)

bez domova nebo pomoci babičce s taškami. I toto lze nazvat záslužným činem.

Důstojnost bych také popsala jako hrdost a sebeúctu. Takový člověk má jasnou představu o hranicích dobra a zla. Jsou to nepsané zákony, které nám vštěpuje naše rodina a společnost, a které sami získáváme na cestě životem. Někdy se to nedá popsat slovy, ale můžete to cítit srdcem. V životě se člověk neustále setkává s podlostí a důstojností. A volba je na nás, co si vybrat. Zůstaňme tedy slušnými lidmi a proměňme naši zemi v kousek ráje.

Charytyna Kolodková,

Brno, 2. místo v soutěži (kategorie 10-15 let)

Погляд 11-річного Хлопчика

Pohled jedenáctiletého chlapce

Для мене гідність – це вміння постояти за себе і у разі, коли бачиш несправедливість, прийти на допомогу. В Конституції України зазначено, що кожен має право на повагу до його гідності. Ніхто не може бути підданий катуванню, жорстокому, нелюдському або такому, що принижує його гідність, поводженню чи покаранню. Жодна людина без її вільної згоди не може бути піддана медичним, науковим чи іншим досліддам.

Перше, що приходить на думку, коли я думаю про межі гідності, це повага до себе, до своїх почуттів та переконань. Це означає, що я повинен стояти за те, в що вірю, навіть якщо інші думають інакше. Наприклад, якщо мене ображають або обмежують у моїх правах, я маю право висловити своє незгоду і захищати себе.

З другої сторони – це повага до інших. Це означає, що я повинен поважати права та гідність інших людей, навіть якщо їх погляди відрізняються від моїх, щоб не порушувати права інших.

Pro mě je důstojnost schopnost stát si za svým, a když vidíš nespravedlnost, přijít na pomoc. Ústava Ukrajiny říká, že každý má právo na respektování své důstojnosti. Nikdo nesmí být vystaven mučení, krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Nikdo nemůže být podroben lékařským, vědeckým nebo jiným experimentům bez svého svobodného souhlasu.

První, co mě napadne, když přemýšlím o hranicích důstojnosti, je respekt k sobě, ke svým pocitům a přesvědčení. Znamená to, že si musím stát za tím, v co věřím, i když si ostatní myslí opak. Pokud jsem například uražen nebo omezován ve svých právech, mám právo vyjádřit svůj nesouhlas a bránit se.

Na druhou stranu je to respekt k druhým. To znamená, že musím respektovat práva a důstojnost ostatních lidí, i když se jejich názory liší od mých, abych neporušoval práva ostatních.

Je také důležité rozvíjet v sobě schopnost odpouštět a vcítit se, což znamená chápat pocity a jednání druhých lidí, i když ostatní narušují

Важливо також розвивати в собі здатність прощати та співчувати, а це означає розуміти почуття та вчинки інших людей, навіть якщо інші порушують мою гідність, або в моїй присутності принижують гідність інших, я маю спробувати зрозуміти їхні мотиви і намагатися знайти способи вирішення конфлікту, які не порушують гідність ні мене, ні інших.

Загалом, межі гідності – це важлива частина мого життя. Вони допомагають мені почувати себе в безпеці. І, хоча іноді в сучасних умовах їх важко дотримуватися, я завжди прагну рости і вдосконалювати свою здатність бути гідним у всіх сферах мого життя.

Родіон Байдалюк,

Брно, 2 місце в конкурсі (категорія 10-15 років)

mou důstojnost nebo v mé přítomnosti ponižují důstojnost druhých, měl bych se snažit pochopit jejich motivy a snažit se najít způsoby řešení konfliktu, které nenaruší důstojnost ani mou, ani ostatních.

Obecně jsou hranice důstojnosti důležitou součástí mého života. Pomáhají mi cítit se bezpečně. A i když je někdy v dnešním prostředí těžké je dodržovat, vždy se snažím růst a zlepšovat svou schopnost chovat se důstojně ve všech situacích svého života.

Rodion Bajdaljuk,

Brno, 2. místo v soutěži (kategorie 10-15 let)

ЩО ТАКЕ ГІДНІСТЬ

Co je důstojnost

Гідність – це характеристика людини, її внутрішніх цінностей. На мою думку – це повага до себе, мати особисту думку про все. Цінувати і вміти поважати ближнього, з його думками, побажаннями. Вміти довіряти друзям, бути щирим і чуйним. Гідно приймати будь-які життєві труднощі, і гідно з них виходити. Знайти своє покликання, займатися улюбленою справою. Я мрію бути танцюристкою та гідно виступати по світу. Я ще мрію про мир на Землі, і щоб всі спокійно і радісно жили. А ще я хочу зростати працюючою дівчинкою, досягати великої мети, щоб гідно жити в старості. Ні в чому собі не відмовляти, а для цього я маю робити все потрібне вже зараз.

Аделина Олексик,

Їглава, 3 місце в змаганнях (категорія 10-15 років)

Důstojnost je charakteristikou člověka, jeho vnitřních hodnot. Podle mě je to sebeúcta, znamená to mít na všechno svůj vlastní názor. Vážít si bližního a umět ho s jeho myšlenkami a přáními respektovat. Umět důvěřovat přátelům, být upřímný a citlivý. Důstojně přijímat jakékoli potíže v životě a důstojně z nich vycházet. Najít své poslání, dělat to, co vás baví a co máte rádi. Já sním o tom, že budu tanečnicí a budu důstojně vystupovat po celém světě. Stále sním o míru na Zemi a o tom, aby všichni žili v klidu a šťastně. A také chci vyrůst v pracovitou dívku, dosáhnout velkého cíle, abych mohla důstojně žít ve stáří. Abych si nemusela nic odepírat. A pro to se musím snažit už nyní.

Adelyna Oleksyková,

Jihlava, 3. místo v soutěži (kategorie 10-15 let)

Людська гідність не повинна мати меж

Lidská důstojnost by neměla mít hranice

Людина, будучи володарем інтелекту та моралі, часом стискається з питанням про природу людської гідності. Що робить нас гідними? Які межі визначають нашу людську гідність? Хоча відповіді на ці питання можуть бути різними, я переконана, що людська гідність є невід'ємним правом кожного індивіда і не повиненна мати жодних меж.

Важливим компонентом нашої гідності, на мою думку, є наша вроджена людська сутність. Наш інтелект, емоції та здатність до соціальних взаємодій відрізняють нас від інших живих істот. Більше того, наша здатність підвищувати свій рівень усвідомленості та самовдосконалення дозволяє нам реалізувати свої можливості та виявляти наш потенціал у всіх сферах життя – якщо людина, наприклад, хоче бути моделлю, вона має можливість спробувати, незалежно від того, який отримає результат.

Однак питання про межі людської гідності часто виникає у зв'язку з етичними дилематами. Багато спірних питань, таких як право на аборт, евтаназію або клонування, викликають суперечки і заставляють нас ззамислитися про те, де закінчується наше невід'ємне право на гідність. Але, навіть у цих випадках, я впевнена, що кожна людина має право на свободу вибору й самовизначення, за умови, що її дії не приносять шкоду іншим.

Обмеження права на людську гідність, особливо у випадках, пов'язаних з особистим вибором та заподіянням шкоди, створює прецедент обмеження наших основних прав і свобод. Органи правосуддя зобов'язані визнавати та поважати цю вроджену гідність кожної людини. Незалежно від раси, статі, соціального статусу чи віри, кожен індивід має право розраховувати на однакове ставлення і справедливість. Подібне розуміння та повага є основою для будів-

Člověk, který je pánem intelektu a morálky, se někdy potýká s otázkou povahy lidské důstojnosti. Co nás činí důstojnými? Jaké hranice určují naši lidskou důstojnost? I když odpovědi na tyto otázky mohou být různé, jsem přesvědčená, že lidská důstojnost je nezcizitelným právem každého jednotlivce a neměla by mít žádné hranice.

Důležitou složkou naší důstojnosti je podle mého názoru naše vrozená lidskost. Naše inteligence, emoce a schopnost sociální interakce nás odlišují od ostatních živých tvorů. Navíc naše schopnost zvyšovat úroveň uvědomění a sebezdokonalování nám umožňuje realizovat svoje možnosti a odhalit svůj potenciál ve všech oblastech života – pokud chci být například modelkou, mám možnost si to vyzkoušet, bez ohledu na to, jaký bude výsledek.

V souvislosti s etickými dilematy však často vyvstává otázka mezi lidské důstojnosti. Mnoho kontroverzních otázek, jako je právo na potrat, eutanazii nebo klonování, vyvolává diskuse a nutí nás přemýšlet, kde končí naše nezadatelné právo na důstojnost. Ale i v těchto případech jsem si jistá, že každý člověk má právo na svobodu volby a sebeurčení za předpokladu, že svým jednáním nepoškozuje ostatní.

Omezení práva na lidskou důstojnost, zejména v případech zahrnujících osobní volbu a nesení újmy, vytváří precedens pro omezení našich základních práv a svobod. Orgány spravedlnosti jsou povinny tuto vrozenou důstojnost každého člověka uznávat a respektovat. Bez ohledu na rasu, pohlaví, sociální postavení nebo vyznání má každý jedinec právo očekávat rovné zacházení a spravedlnost. Takové porozumění a respekt jsou základem pro budování spravedlivé a udržitelné společnosti. Jako příklad můžeme uvést otrokářský systém. Ome-

ництва справедливого та сталого суспільства. В якості приклада можна згадати рабовласницький лад. Обмеження прав людини вело до соціальної нерівності й відсутності рівних можливостей розвитку.

Отже, межі людської гідності не повинні бути визначені або обмежені зовнішніми факторами. Наше право на гідність є невід'ємним і має бути визнане та поважатися. Нескінченні можливості саморозвитку, самовизначення та усвідомлення свідчать про багатство та значущість кожної людської особистості. Збереження та захист цього права є запорукою будівництва чесного і справедливого суспільства, де кожен має рівні можливості та повагу.

Орина Муха ,

Брно, 3 місце в конкурсі (категорія 10–15 років)

zování lidských práv vedlo k sociální nerovnosti a nedostatku rovných příležitostí pro rozvoj.

Meze lidské důstojnosti by proto neměly být určovány nebo omezovány vnějšími faktory. Naše právo na důstojnost je nezcizitelné a musí být uznáváno a respektováno. Neko-
nečné možnosti sebezrovoje, sebeurčení a uvědomění svědčí o ceně a významu každé lidské osobnosti. Zachování a ochrana tohoto práva je klíčem k budování čestné a spravedlivé společnosti, kde má každý rovné příležitosti a respekt.

Oryna Muchová,

Brno, 3. místo v soutěži (kategorie 10–15 let)

Фундаментом є загальна повага

Základem je všeobecný respekt

Гідність – широке та загальновизнане поняття, починаючи з початків історії, саме гідність стояла в основі війн і переворотів. Гідність – це відчуття національної гідності і самоповаги, розуміння своєї цінності, розуміння того, яке відношення до себе я хочу і яке заслуговую. Гідність формується з відношення в сім'ї, переходячи на соціум, де форма гідності здійснює метаморфози, стає ближчою до норм і принципів менталітету. Саме гідність змушує принципово людей захищати свою землю від загарбників, бо цей чинник агресивно переходить кордони самоповаги та самовизначення, саме свою гідність у праві бути собою, мати волю, самовідчуття, захищає воїн, та широкоплановість цього поняття починає переходити на гідність народу, яка також відвойовується. Гідність – це спокій, самовпевненість та одночасно гідність, це й кров, якою прописане це поняття. Бо кордони цього слова у мглі розуміння, хтось стерпить приниження, а хтось відвоює честь.

Дůstojnost je široký a všeobecně uznávaný pojem, od počátku dějin to byla právě důstojnost, která byla příčinou vzniku válek a převratů. Důstojnost je pocit síly a sebeúcty národa, pocho-
pení vlastní hodnoty a toho, jaký vztah chci a jaký si zasloužím. Důstojnost se utváří ze vztahů v rodině, přesouvá se do společnosti, kde její forma prochází metamorfózou, přibližuje se normám a principům mentality národa.

Je to právě důstojnost, která nutí lidi bránit svou zemi před nepřáteli, jejichž agresivita překračuje hranice sebeúcty a sebeurčení. Právo být sám sebou, mít svou vůli, svou důstojnost hájí válečník, a široký záběr tohoto konceptu se přenáší na důstojnost celého jeho národa. Důstojnost, to je mír, sebevědomí, a zároveň je to také krev, kterou se píše toto slovo. Protože jeho hranice jsou v mlze porozumění, někdo snese ponížení a někdo bojuje o svou čest.

Obecně platí, že ve světě existuje všeobecný respekt, který je základem prostého chápání

Зазвичай у світі панує загальна повага, що є базою простого розуміння гідності. Та в реаліях життя це поняття існує лише тоді, коли в людини є підпора власної гідності, коли є саме той спокій, непорушне відчуття своєї честі та життєвої реалізації, коли існує в уявленні сильний тил гідності у власного народу чи сім'ї. Взаємоповага до кожного – це соціальний чинник комфорту, фактор поведінки самовпевненої людини із сильним тилом, та тільки, но втративши те, що є “тилом”, починається падіння й власної гідності, яке прикрито брудом самонавіювання сили за рахунок тих, чию гідність порушують. Чому існує тенденція негативного відношення до біженців, мабуть, саме через те, що деякі люди мають нав'язане й хитке поняття своєї гідності та слабке бачення власного тилу (гідності народу, сім'ї...). Та я знаю людей, що нав'язали й приписали ефімерну гідність для “тилу”, за рахунок цього йде втрата власної честі й розмиття власних кордонів під ефімерною гідністю тилу, я маю на увазі приниження чи висміювання народу країни чи родини, усе це руйнує свій тил при відсутності контрольних порівнянь.

Тож гідність – поняття власної честі та честі свого тилу, що при здоровому розвитку веде до створення ліберальних, дипломатичних та демократичних відносин у соціумі, також це веде до народження здорових націоналістичних поглядів у народі, без чинника підкорення чи порівняння з кимось, бо сильний тил – запорука гідності.

Юлія Петрова,

*Чеські Будейовіце, 1 місце в конкурсі
(категорія 16–21 рік)*

důstojnosti. Ale v realitě života tento koncept existuje pouze tehdy, když má člověk oporu ve své vlastní důstojnosti, když má samotný klid v duši, neotřesitelný pocit cti a životního naplnění, když vnímá silné zázemí své důstojnosti ve svém národě nebo rodině. Vzájemná úcta ke všem je sociálním faktorem komfortu, styl chování sebevědomého člověka se silným zázemím, ale jakmile ztratíte to, co je „zázemím“, začnete ztrácet vlastní důstojnost, která je překryta špinou sebeklamu moci na úkor těch, jejichž důstojnost je narušena. Proč existuje tendence mít k uprchlíkům negativní postoj? Je to pravděpodobně dáno právě tím, že někteří lidé mají nízkou sebeúctu a vratké pojetí své důstojnosti a také slabou vizi vlastního zázemí (důstojnosti svého národa, rodiny...). A já znám lidi, kteří přisuzují důstojnost zázemí, na úkor čehož dochází ke ztrátě vlastní cti a stírání vlastních hranic pod pomíjivou důstojností zázemí, myslím tím ponižování či zesměšňování národa nebo rodin, to vše ničí něčí zázemí.

Důstojnost je tedy pojmem cti a úcty k vlastnímu zázemí, který při zdravém vývoji vede k vytváření liberálních, diplomatických a demokratických vztahů ve společnosti, vede také ke zrodu zdravých vlasteneckých názorů ve společnosti, aniž by byl někdo ponižován nebo s někým soupeřil, protože silné zázemí je záruka důstojnosti.

Julija Petrovová,

*České Budějovice, 1. místo v soutěži (kategorie
16–21 let)*

ДОЛАТИ ВНУТРІШНІ БАР'ЄРИ

Překonat vnitřní bariéry

Більшу частину історії людина та її людська сутність піддавалась та досі піддається репресіям. Конфлікт між внутрішніми мотивами людини

Po většinu historie byl člověk a jeho lidská podstata předmětem represí. Konflikt mezi vnitřními motivy člověka a vnějšími sociálními po-

та зовнішніми соціальними вимогами – основа будь якого неврозу, когнітивного дисонансу або збентеження. І цей конфлікт продовжується з того моменту, як дітей почали обгортати в пелюшки – з моменту, як зникла людина природи та з'явився соціальний індивід.

Часто-густо можна помітити як людина не в змозі досягти своїх цілей лише через внутрішні бар'єри. Це може бути страх певної дії, невпевненість у своїх силах, негативні установки і так далі. Але всі ці причини, думки, інтенції об'єднує одне – вони породжені соціумом, але сприймаються людиною як свої власні. В цей момент гідність людини зазнає краху.

Внутрішні психічні вклучення, обумовлені проблемним зіткненням з реальним світом породжують особисті негативні переживання та сковують нашу душу, нашу гідність.

І тим не менш, як казав Спіноза – ми прагнемо бути. Тому з тих пір як існує рабство, будь які обмеження людського прагнення бути – існує і супротив цим обмеженням.

Особливого підйому захист нашого розвитку бути надбав в епоху Відродження, коли яскраві розуми того часу повернулися до людини, огорнувши її теплотою своєї уваги. Тоді зародився й гуманізм – латинське поняття «*humanitas*» в ті часи означало прагнення до розвитку людської гідності, всупереч тому що довгий час значення всього, пов'язаного з людським життям несправедливо принижувалося.

Гуманізм, як на мене, досяг свого піку після кінця Другої світової війни, коли тільки-но створенною Генеральною Асамблеєю ООН було прийнято Всесвітню декларацію прав людини. Кінець Холодної Війни та падіння Берлінської стіни в 1989 можна було б вважати тріумфом гуманізму та вільної волі людини, якби не тотальні помилки, яких людство припустилося після цього.

Розвиток науково-технічного прогресу, що дозволив нам у Західній цивілізації жити безпечно та комфортно, оминув багатьох інших людей. Ми, живучи в прекрасному мирі, нажаль, не доклали достатніх зусиль (хоча звісно прагнули

žadavky je základem každé neurózy, kognitivní disonance nebo zmatenosti. A tento konflikt pokračuje od okamžiku, kdy se děti začaly balit do plen – od okamžiku, kdy zmizel člověk jako součást přírody a objevil se jedinec sociální.

Často je vidět, jak člověk není schopen dosáhnout svých cílů jen kvůli vnitřním bariérám. Může to být strach z určitého jednání, nedůvěra ve své schopnosti, negativní postoje a podobně. Všechny tyto důvody, myšlenky, záměry mají ale jedno společné – jsou generovány společností, ale člověkem jsou vnímány jako své vlastní. V tuto chvíli se lidská důstojnost hroutí.

Vnitřní duševní inkluze způsobené problematickým setkáním s reálným světem dávají vzniknout osobním negativním zkušenostem a svazují naši duši, naši důstojnost.

A přesto, jak řekl Spinoza, se snažíme být. Proto od té doby, co existuje otroctví, jakákoliv omezení lidské touhy být – existuje odpor k těmto omezením.

Ochrana našeho vývoje nabyla zvláštního vzestupu v renesanci, kdy se k člověku vrátily bystré myslí tehdejší doby a zahálily ho teplem své pozornosti. Pak se zrodil humanismus – latinský pojem *humanitas* v té době znamenal touhu rozvíjet lidskou důstojnost, přestože byla po dlouhou dobu nespravedlivě zlehčována důležitost všeho, co souvisí s lidským životem.

Humanismus podle mého názoru dosáhl svého vrcholu po skončení druhé světové války, kdy nově vytvořené Valné shromáždění OSN přijalo *Všeobecnou deklaraci lidských práv*. Konec studené války a pád Berlínské zdi v roce 1989 by se daly považovat za triumf humanismu a lidské svobodné vůle, nebýt totálních chyb, kterých se poté lidstvo dopustilo.

Rozvoj vědeckého a technického pokroku, který nám v západní civilizaci umožnil žít bezpečně a pohodlně, nechal stranou mnoho dalších lidí. My, žijící v krásném světě, jsme bohužel nevyvinuli dostatečné úsilí (ačkoli jsme o to samozřejmě usilovali s těmi nejčistšími úmysly), abychom humanistický program rozšířili do ce-

цього з найчистішими намірами), щоб розгорнути гуманістичну програму на весь світ. Доказ цьому – нова епоха війн, в яку ми зараз входимо, та кричуща несправедливість по відношенню до цінності людського життя майже всюди, де закінчуються кордони Заходу.

Якщо ми хочемо підтримувати людську гідність, як на мене, необхідно спочатку здолати внутрішні бар'єри та обмеження нашої волі, які я згадував вище. Це дасть нам можливість знову ефективно боротися з загрозами для цінності людського життя.

Марко Прахов,

Донець, 2 місце в конкурсі (категорія 16–21 рік)

lého světa. Důkazem toho je nová éra válek, do které nyní vstupujeme, a nehorázná nespravedlnost vůči hodnotě lidského života téměř všude, kde končí hranice Západu.

Pokud si chceme zachovat lidskou důstojnost, musíme, podle mého názoru, nejprve překonat vnitřní bariéry a omezení naší vůle, které jsem zmínil výše. To nám dá příležitost znovu účinně bojovat proti ohrožení hodnoty lidského života.

Marko Prachov,

Donec, 2. místo v soutěži (kategorie 16–21 let)

Суспільство продовжує стикатися з низкою серйозних проблем у сфері прав людини

Společnost se stále potýká s řadou vážných lidskoprávních problémů

Сучасне суспільство є результатом багатьох років боротьби за права людей. Ця боротьба продовжується і досі, адже незважаючи на помітний прогрес, мільйони людей стикаються з приниженням власної гідності щодня. Хоча права людини чітко прописані та узгоджені ООН, все одно виникає ряд проблем, основними з яких є:

Дискримінація. Насправді, це дуже узагальнюючий термін, адже дискримінація виникає у всіх сферах життя. Вона може зачіпати як певні меншості, так і просто людей, що мають хитку позицію в суспільстві. Отож, люди можуть стикатися з дискримінацією як через орієнтацію або релігійні погляди, так через стать або вік.

Бідність, соціальна нерівність. Всім відомо, що чим вище матеріальне становище людини – тим ширше спектр її можливостей. Люди, що знаходяться за межею бідності, часто бувають знецінені суспільством та обмежені в своїх правах.

Порушення прав дітей. Діти є тою категорією, для якої питання порушення гідності є особливо

Moderní společnost je výsledkem mnohaleitého boje za lidská práva. Tento boj pokračuje dodnes, protože i přes znatelný pokrok se miliony lidí každý den potýkají s ponižováním své vlastní důstojnosti. Přestože jsou lidská práva jasně předepsána a schválena OSN, stále vyvstává řada problémů, z nichž hlavní jsou:

Diskriminace. Ve skutečnosti je to velmi obecný pojem, protože k diskriminaci dochází ve všech oblastech života. Může postihnout jak určité menšiny, tak lidi, kteří mají ve společnosti nejisté postavení. Lidé proto mohou čelit diskriminaci jak kvůli orientaci nebo náboženskému přesvědčení, tak kvůli pohlaví nebo věku.

Chudoba, sociální nerovnost. Každý ví, že čím vyšší je finanční postavení člověka, tím širší je spektrum jeho příležitostí. Lidé pod hranicí chudoby jsou často společností devalvováni a omezováni ve svých právech.

гострим. Адже в більшості своїй, вони абсолютно незахищені, особливо якщо їх права порушуються власною родиною.

Упереджене ставлення до людей з особливими потребами. Люди, що з цим народилися або набули психічних чи фізичних травм в процесі життя, часто потребують особливого піклування, але також є жертвами стереотипів. Їм може бути недоступна навіть та робота, для якої їх стан здоров'я не стане обмеженням.

Загальна концепція прав та свобод людини передбачає: «Всі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти у відношенні один до одного в дусі братерства». Але ми бачимо зовсім іншу реальність. То чому ж так виходить? Історично склалося так, що люди можуть проявляти нерозуміння або агресію в сторону тих, хто на них не схожий. Інакшість стає приводом для суперечок, які, в свою чергу, ще більше загострюють ситуацію. А зараз, з урахуванням простоти передачі інформації, такі конфлікти часто є публічними, що приводить до популяризації тих чи інших настроїв, і можуть досягати величезних масштабів.

З власного досвіду можу сказати, що не тільки очевидна відмінність від більшості може стати причиною для пригнічення. Регулярно вона є лише приводом для розпалу ворожнечі, і потім, при підтримці більшості, конфлікти виникають на постійній основі навіть без причини. Наприклад, я зіштовхувалася з ситуаціями, в яких до мене чи моїх знайомих ставилися зверхне через стать, вік або інтереси, але в подальшому причиною для булінгу ставали речі, які ніяк цього не стосуються. Отож, дуже складно позбутися подібних настроїв в суспільстві, навіть якщо донести, що та чи інша конкретна група людей не є загрозою та не мусить притискатися. Причиною цього також є те, що люди не люблять зізнаватися в неправоті навіть самі собі, а особливо складно зізнатися, що через твої невірні судження постраждали інші. Але, незважаючи на те, що це важко, ми мусимо і далі робити кроки в сторону людяності та взаєморозуміння. І, хоча це може

Porušování práv dětí. Děti jsou kategorií, pro kterou je problém porušování důstojnosti obzvláště akutní. Jsou totiž z velké části zcela bezbranné, zvláště pokud jejich práva porušuje vlastní rodina.

Předpokládaný přístup k lidem se speciálními potřebami. Lidé, kteří se narodí s fyzickým či duševním traumatem, či k němu přijdou během života, často potřebují zvláštní péči, ale jsou také obětí stereotypů. Nemusí být dostupná ani práce, pro kterou se jejich zdravotní stav stane omezením.

Všeobecná deklarace lidských práv a svobod říká: „Všichni lidé rodí se svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv. Jsou nadáni rozumem a svědomím a mají spolu jednat v duchu bratrství.“ Ale vidíme úplně jinou realitu. Tak proč tomu tak je? Historicky mohou lidé projevovat nepochopení nebo agrese vůči těm, kteří nejsou jako oni. Jinakost se stává důvodem ke sporům, které následně situaci ještě více zhoršují. A nyní, vezmeme-li v úvahu jednoduchost přenosu informací, jsou takové konflikty často veřejné, což vede k popularizaci určitých postojů a může dosáhnout obrovského rozsahu.

Z vlastní zkušenosti mohu říci, že nejen zjevná odlišnost od většiny může být důvodem k útlaku. Pravidelně je to jen záminka k rozdmýchávání nepřátelství, a pak s podporou většiny trvale vznikají konflikty i bez důvodu. Čelila jsem například situacím, kdy se mnou nebo mými známými bylo zacházeno přezíravě kvůli pohlaví, věku nebo zájmům, ale později se důvodem šikany staly věci, které s tím neměly nic společného. Proto je velmi těžké se takových postojů ve společnosti zbavit, i když se říká, že ta či ona konkrétní skupina lidí není hrozbou a neměla by být potlačována. Důvodem je také to, že lidé neradi přiznávají, že se mýlí, dokonce i sami sobě, a obzvláště těžké je přiznat, že ostatní trpěli kvůli vašim nesprávným úsudkům.

Ale navzdory tomu, že je to obtížné, musíme i nadále podnikat kroky k lidskosti a vzájemnému porozumění. A i když to může znít banálně, každý musí začít u sebe. Uvažovat o svém

звучати банально, кожен мусить почати з себе. Обмірковувати свою поведінку та поставитися до себе критично є корисним не лише для оточуючих, але і власне для самої людини.

Також хотілося б наголосити, що більшість думок, які не несуть за собою наміру нашкодити або пригнічити інших мають право бути, навіть якщо з ними не згодні. Самі по собі суперечки та непогодження не є поганими, адже завдяки ним ми можемо передивитися свою точку зору, змінити цінності або просто зробити певні висновки. Але не варто бути налаштованими агресивно та намагатися подати свою думку як єдину вірну, адже це тільки налякає та викличе агресію у відповідь, що зробить ситуацію ще гіршою. Принциповість та наполегливість є корисними в деяких ситуаціях, але при відсутності критичного мислення вони можуть викликати черезмірну радикальність, яка не є хорошою майже завжди.

У підсумку, сучасне суспільство продовжує стикатися з рядом серйозних проблем у сфері прав людини, таких як дискримінація, бідність, порушення прав дітей та упереджене ставлення до людей з особливими потребами. Ці проблеми підкреслюють необхідність постійного наполегливого зусилля кожного з нас у боротьбі за захист та підтримку прав і гідності всіх людей, незалежно від їхньої статі, раси, віросповідання чи інших характеристик. Через взаєморозуміння, толерантність та підтримку хотілося б створити суспільство, де кожна людина може жити вільно, гідно та з повагою до своїх прав та прав інших.

Варвара Муха,

Брно, 3 місце в конкурсі (категорія 16–21 рік)

chování a být k sobě kritický je užitečné nejen pro ostatní, ale i pro samotného člověka.

Ráda bych také zdůraznila, že většina názorů, které nemají za cíl poškodit nebo utlačovat druhé, má právo být zastávána, i když s nimi člověk nesouhlasí. Spory a neshody samy o sobě nejsou špatné, protože díky nim můžeme přehodnotit svůj úhel pohledu, změnit hodnoty nebo jednoduše vyvodit určité závěry. Ale neměli byste být agresivní a snažit se prezentovat svůj názor jako jediný správný, protože tím pouze vyděsíte a vyvoláte agresi, která situaci ještě zhorší. Zásadovost a neústupnost jsou v některých situacích užitečné, ale při absenci kritického myšlení mohou způsobit přehnaný radikalismus, což není dobré téměř nikdy.

Závěrem lze říci, že moderní společnost se i nadále potýká s řadou vážných problémů v oblasti lidských práv, jako je diskriminace, chudoba, porušování práv dětí a předsudky vůči lidem se speciálními potřebami.

Tyto problémy zdůrazňují potřebu neustálého a vytrvalého úsilí každého z nás v boji za ochranu a prosazování práv a důstojnosti všech lidí bez ohledu na jejich pohlaví, rasu, náboženství nebo jiné charakteristiky. Vzájemným porozuměním, tolerancí a podporou bychom chtěli vytvořit společnost, kde každý člověk může žít svobodně, důstojně a s respektem ke svým právům i právům druhých.

Varvara Muchová,

Brno, 3. místo v soutěži (kategorie 16–21 let)

TEXTY Z REGIONŮ

Dny proti rasismu v Uherském Hradišti podruhé

Letos se do nich obtiskla sederová večeře, válka na Ukrajině či zkušenost z Taiwanu

Letošní dny proti rasismu měly v našem sboru trochu jiné zaměření než loni. Zachovali jsme téma Izrael – Palestina. Palestinské téma zastupovaly letos modlitby palestinských žen. Tak tomu bylo i na mnoha jiných místech. Téma Izraele pak stejně jako loni zpřítomnila sederová večeře.

Všiml jsem si, že pro některé členy církve je konání sederové večeře v rámci evangelického sboru problém. Pravidelně se na toto téma obje-

vují různé diskuse. Chtěl bych proto povzbudit k tomu, abychom se nebáli si takto jednak přiblížit něco z tradice Božího lidu Staré smlouvy, ale také abychom se nebáli vědomí, že na Boží lid Staré smlouvy navazujeme, že jsme naroubování jako nová ratolest na stejný kmen. Neodmítli jsme Starý zákon. A večeři Páně, která vyšla ze sederové večeře, slavíme někde každou neděli, někde každý měsíc a někde několikrát do roka. Proč si tedy nepřipomenout i to, v jakých souvislostech se odehrála poslední večeře Ježíšova s jeho učedníky, v celku a důkladně?

modlitební setkání

S ohledem na dny proti rasismu jsem pak přesvědčen, že posilování vědomí sounáležitosti s vyvoleným lidem izraelským chrání před zbytečným antisemitismem.

Z Ukrajiny na Taiwan

Oproti loňsku jsme letošní pozornost zaměřili na jiná teritoria světa. Letos na místa, kde zuří válka či kde se války obávají. Jedno setkání bylo věnováno Ukrajině. Hostem byl fotograf Vojtěch Dárvík Máca, který fotil Ukrajinu již před ruskou invazí 2022, a známý je především díky snímkům z Buči, který obletěl svět a v r. 2022 získal Cenu diváků Czech Press Photo. Poutavé bylo ale celé jeho vyprávění o tom, co znamená fotit ve válečných zónách. Vedle různých fotografií jsme si prohlédli též vybavení válečného fotografa.

Ohniskem napětí ve světě je nepochybně i Taiwan. Ten nám přiblížil velmi pokojným způsobem Ondřej Dostál z Boskovic, který na tomto ostrově pobýval pracovně s celou rodinou, a místo, lidé i kultura mu přirostli k srdci. Vedle různých lokalit Taiwanu jsme poznali i chuť místního čaje. Při vyprávění Ondřeje Dostála asi nejen mně běželo hlavou, co bude s celou tou krásou, pokud se rozhodne Čína zaútočit a na ostrově převzít moc. A co bude se svobodou a demokracií této asijské země, pokud se to Číně podaří a ostrova se zmocní.

Umělé bariéry

Podstatnou složkou setkání byla i jedna neděle, kde se téma rasové snášenlivosti promítlo i do bohoslužebného dění. Zaznělo kázání na text z 1J 3,1–2: „*Hleďte, jak velikou lásku nám Otec daroval: byli jsme nazváni dětmi Božími, a jsme jimi. Proto jsme světu cizí, že nepoznal Boha. Milovaní, nyní jsme děti Boží; a ještě nevyšlo na jevo, co budeme! Víme však, až se zjeví, že mu budeme podobní, protože ho spatříme takového, jaký jest.*“

Univerzalita, která je v textu patrná, se potom objevila i v kázání samotném: „Církev, a zejména církev prvotní, byla velmi otevřená

a na svou dobu moderní. Nedělala rozdíly podle původu člověka, neupřednostňovala bohaté, netlačila na první místa jen muže. Naopak. Nejen lidé různých národů, různého původu, ale také v jednom společenství chudí i bohatí vedle sebe. [...] Místo toho, aby reformace přinesla okamžitě ženy po boku mužů ve vedoucích pozicích v církvi, jsme nadšení z toho, že jsme loni oslavili 70 let od první ordinace žen – a to ne celosvětově, ale jen v naší malé Evangelické církvi. Místo toho, aby se církev zbavila všech nádechů rasismu, aby své vnitřní myšlení nastavila směrem k univerzalitě evangelia, nechala si potom společenským vývojem nadiktovat vnímání různosti ras jako cosi daného. Snad dokonce Bohem daného. Jak jinak si vysvětlit, že byla církev ochotna na některých místech podpořit ideu, že bílý muž může mít černého otroka či černou otrokyni? Proč mnohé rasistické proudy nacházejí podporu v určitých skupinách církve? Proč se i u nás stále silně akcentuje odpor vůči migrantům – a to i mezi některými křesťanskými kruhy? Cožpak neplatí nic z toho, co jsme četli? „Hleďte, jak velikou lásku nám Otec daroval: byli jsme nazváni Božími dětmi a jsme jimi.“ Ano, mnozí migranti nejsou křesťané. Ale jsou to stejní lidé jako my, se stejným potenciálem přimnout Krista za svého Pána. Je tedy lepší, když přijde bílý zloděj a vrah, který má s církví stejně málo společného jako syrský muslim? Jak se stavíme – jako křesťané – k biblickým výzvám k otevřenosti vůči hostu?“

Jaký je společný jmenovatel všech našich letošních setkání? Že si my lidé úplně zbytečně komplikujeme život tím, jak vytváříme umělé bariéry mezi sebou a pěstujeme odpor k lidem jiné rasy či jiné národnosti. A potom také, jak nebezpečné jsou všechny snahy po ovládnutí druhých, jaké zlo se tím vpouští do světa. Osobně jsem vděčný za konání Mezinárodních dnů proti rasismu. Můžeme si tak připomínat postoje, které jsou v souladu s Boží láskou zjevenou v evangeliu.

Michal Vogl, farář evangelického sboru
v Uherském Hradišti, mezititulky redakční

Den Romů se slavil i ve Vrchlabí

Průvod městem připomněl tragickou smrt mladé Romky

Mezinárodní den Romů se slaví už od roku 1990, v Česku pak od roku 2001. A ve Vrchlabí od letoška – oslava se konala v sobotu 6. dubna u nás ve vrchlabském evangelickém sboru v péči lidskoprávního a sociálního spolku Mnoho světů v Jilemnici.

„Vážně nás potěšilo, když se lidé z Mnoha světů obrátili právě na nás s tím, že by první ročník podkrkonošské oslavy Mezinárodního dne Romů konal na vrchlabské evangelické faře. Popravdě jsme byli trochu nervózní, jak to napoprvé klapne, ale bylo to fakt skvělé,“ říká vrchlabský farář Michael Pfann.

Historicky první vrchlabský Mezinárodní den Romů ve Vrchlabí začal krátce po poledni společným průvodem proti rasismu. Zhruba tři desítky účastnic a účastníků, z nichž mnozí dorazili i z docela vzdálených koutů republiky, vyrazily od vrchlabského zámku, sídla vedení města, nejprve na Nábřeží Marie Kubátové. Právě tam došlo 15. února 1998 k ostudné události – v ledové vodě řeky Labe tam přišla o život Romka Helena Bihářiová. Dodnes není úplně jasné, jestli ji do řeky dvojice mladých neonacistů přímo strčila, nebo jí „jenom“ nedovolila vylézt, ale i přes obětavost redaktorky Českého rozhlasu Elišky Pilařové, která pro ni do řeky skočila, se život paní Bihářiové zachránit nepodařilo. „Po těch letech je snad nejděsivější, jak často se v reakci na připomínku téhle smrti objevují nejrůznější výklady o tom, jaká ta žena byla, jakou měla pověst a podobně, jako by to bylo nějak důležité vzhledem k tomu, že naprosto zbytečně zemřela,“ říká farář Pfann.

Po pietní zastávce průvod pokračoval až do našeho vrchlabského sboru, kde začala veselejší část Mezinárodního dne Romů. Zahájili jsme ji stylově, perfektní performancí romské hymny *Djelem, djelem!* v podání Kateřiny Richtrové a Antonína Karáska.

Lingvista Viktor Elšík přednášel o romštině v Česku, jinde v Evropě i ve světě. Nechyběla nabídka nádherných knih z produkce nakladatelství Kher. A z jedné z nich, z knížky *Májky a totemy*, také četl veřejně její autor, pan Michal Šamko.

Petr Globočnický z Litvínova představil historii i plánu projektu tamního Sousedského domu Libuše na litvínovském sídlišti Janov a pak se modlitebna rozduněla beatboxem trojice janovských kluků. Marně jsem hledal, kde mají schované bicí. Byl to skutečný beatbox.

Akci uzavřela úplně skvělá party – rapová kapela B. D. C. Crew, mimochodem také z litvínovského Janova – tancovalo se i na kazatelně!

„První ročník Mezinárodního dne Romů ve Vrchlabí se vážně povedl. I spolupráce s vrchlabským evangelickým sborem byla skvělá. Takže jsme se rovnou domluvili na tom, že příští ročník se odehraje 5. dubna 2025 a společně se budeme snažit, aby se o něm včas dozvědělo co nejvíc Romů i neromů z Vrchlabska a Jilemnicka,“ říká Jakub Ježek z Mnoha světů v Jilemnici.

Jakub Kašpar, kurátor evangelického sboru ve Vrchlabí

Nelítujeme, že jsme se do toho pustili

K Mezinárodním dnům proti rasismu se v Přešticích připojili již podruhé

Do evangelického sboru v Přešticích se zpráva o možnosti uspořádat akci v rámci Mezinárodních dnů proti rasismu dostala poprvé v loňském roce. Rychle jsme tehdy improvizovali a pozvali k nám naprosto výjimečnou hlasovou umělkyni a performerku Ridinu Ahmedovou. Neměli jsme valná očekávání, chtěli jsme zkrátka svou trochou přispět dobré věci. Ovšem k naší velké radosti a Ridinině milému překvapení se tehdy sál doslova zaplnil lidmi z Přeštic i okolí a koncert měl obrovský úspěch. Taková premiéra Mezinárodních dnů proti rasismu v našem sboru byla natolik příznivá, že jsme se bez váhání rozhodli pokračovat v této misi.

Letošní téma se soustředilo na otázku lidské důstojnosti. Vzhledem k aktuální situaci na Blízkém východě a vlně antisemitismu, která se žene Evropou, nás první kroky příprav vedly ke koncertu židovské hudby. Po určitých úvahách a zkušenostech jsme ale stále naléhavěji vnímali, že více nenávisti v našem kraji, spíše než na Židy, dopadá na hlavu Ukrajinců. Jako společenství se aktivně zapojujeme do pomoci lidem, kteří Ukrajinu po ruské invazi opustili, a jako společenství také od začátku války stále častěji čelíme slovním útokům těch, kteří mají o naši službě jiné představy. Téma lidské důstojnosti nás tedy přivedlo k ne příliš populárnímu rozhodnutí – věnovat letošní ročník ukrajinské menšině.

vystoupení Ženji Samopadné

Pozvání tentokrát přijala zpěvačka (a lékařka) Ženja Samopadna z Plzně. Ženja tu žije již řadu let, ale poprvé vystoupila na únorové akci Modlitba za Ukrajinu, kde svým zvučným hlasem zaplnila rozlehlé prostory katedrály sv. Bartoloměje. Stejně silnou atmosféru jsme pak mohli prožít také 22. března v Centru J. A. Komenského, když zde sama, jen za doprovodu přehrávače, zpívala populární i méně známé ukrajinské písně. Nezůstali jsme ale jen u hudby – tak jako v minulém ročníku, i letos koncertní část programu doplnil básník Martin Šimek recitací své poezie. A milou návštěvou nás poctil také farář pro menšiny Mikuláš Vymětal, který krátce představil koncept a historii Mezinárodních dnů proti rasismu.

Letošní zkušenost s organizací akce nám ukázala, jak náročné může být přesvědčit druhého o něčem tak samozřejmém, jako je skutečnost, že každý z nás si zaslouží lidskou důstojnost. Letos totiž nebyl náš sál ani zdaleka plný a s téměř stoprocentní jistotou můžeme říct, že za tím stála lhostejnost, předsudky, nebo dokonce nenávisť. Tím spíše nelitujeme, že jsme se do toho pustili, naopak – věříme, že to má smysl a vnímáme to jako impuls v příštím roce hledat nové cesty, jak v našem městě přispět přijetí všech bez rozdílu.

Anna-Marie Rebeka Pavelková Mišterová,
evangelický sbor v Přešticích

Cesty ke vzájemnému pokoji jsou různé

Společný iftár s muslimy jako příležitost pro odbourávání předsudků

V naší společnosti „visí ve vzduchu“ otázka islámu a s tím spojený strach z neznámého. Také tu rezonuje myšlenka soužití různých náboženských uskupení, složitost vztahů mezi nimi, obavy, odmítání, někdy až nepřátelství. Když dovolíme, aby naše předsudky ovlivňovaly způsob, jak na „ty druhé“ pohlížíme, jak se k nim chováme, nastává problém. Jako křesťané víme, že před Bohem máme všichni stejnou hodnotu, že není nikdo, na koho bychom měli pro jeho odlišnost (třeba náboženskou, rasovou, či jinou) pohlížet s despektem. Co se s tím dá dělat?

Na biblické hodině v Praze-Braníku jsem zažila něco, co mi dává dobrou naději, že se dá dělat mnohé, abychom se našich předsudků zbavovali.

Tématem biblické hodiny byl půst. Mikuláš Vymětal nám přiblížil půst v židovské tradici,

kde hraje důležitou roli. Půsty se rozdělují na velké a malé a jsou povinné. Půst zahrnuje několik rovin. Jednak je to nahrazení oběti, dále je půst vyjádřením pokání, lítosti nad hříchy (naříkání), a také má rozměr sociální (co si odepřu, můžu poskytnout potřebným).

Bratr Jaroslav Pechar hovořil o půstu v křesťanství, který navazuje na židovství, není však povinný. Je to něco blízkého mezi námi a Pánem Bohem. Hluboké usebrání, zamýšlení nad svým životem, vyznání vin, snaha o narovnání všeho, co nás vzdaluje od Boha. Půst bývá také součástí přípravy na křest. Nepostíme se, když je Ježíš s námi (například v neděli). A je tu také rozměr sociální (co jsi neprojedl, rozdej).

Do našeho společenství byli pozváni muslimové. Sefa Sirinbilek nás seznámil s postem muslimským. V islámu se rozlišují povinná a dobrovolná postní období. Přiblížil nám svatý

měsíc ramadán, kdy je půst povinný. Věřící se postí, aby se pevněji spojili se svým Stvořitelem. Hladovění má posticímů především otevírat brány duchovna a spirituality. Je to pro ně požehnané období, ve kterém intenzivně čtou Korán, rozjímají a modlí se. Zakoušejí oživení své víry, obnovení společenských vztahů. Zároveň je ramadán měsícem solidarity s těmi, kdo hladoví a žízní.

Součástí obřadů během ramadánu je iftár (إفطار, arabsky dosl. „snídaně“) – první jídlo (obvykle slavnostní večeře) po západu slunce. Muslimové se shromažďují, aby společně přerušili půst. Začíná se modlitbou. Je to příležitost k setkání a upevnění vazby mezi bohatými a chudými. Vznikají nová přátelství, a vzájemné představy o druhých, mnohdy plné predsudků, se proměňují ve starostlivé a láskyplné soužití.

Naši hosté byli Turci, členové z.s. Mozaiky platform dialog. Je to nezisková organizace, která usiluje o vytváření dialogu mezi lidmi různých ras, národností, náboženství a názorů, aby se šířilo porozumění, tolerance a pochopení.

Po setmění začali naši muslimští přátelé nosit na stoly večeři – iftár. Byly to dobroty turecké kuchyně – od datlí přes výbornou čočkovou polévku, hlavní jídlo – kuřecí maso, rýže, zelenina, luštěniny, až po skvělé moučníky, včetně baklavy. A samozřejmě rozmanité nápoje. Přitom se povídalo, čas příjemně plynul. Celý večer probíhal ve znamení vstřícnosti, porozumění a vzájemného poznávání.

Je to dobrá akce pro hledání cesty smíření a pokoje, co myslíte?

Lia Valková, evangelický sbor Praha-Braník

Jakou cenu má lidský život?

Kázání při příležitosti Mezinárodních dní proti rasismu

Jestliže „vzýváte jako Otce“ toho, kdo ne-
stranně soudí každého podle jeho činů,
v bázní před ním žijte dny svého pozemského
života. Víte přece, že jste z prázdnoty svého způ-
sobu života, jak jste jej přejali od otců, nebyli
vykoupeni pomíjitelnými věcmi, stříbrem nebo
zlatem, nýbrž převzácnou krví Kristovou. On
jako beránek bez vady a bez poskvrny byl k tomu
předem vyhlédnut před stvořením světa a přišel
kvůli vám na konci časů. Skrze něho věříte v Boha,
který ho vzkřísil z mrtvých a dal mu slávu, takže
se vaše víra i naděje upíná k Bohu. (1Pt 1,17–21)

Jakou cenu má váš způsob života? Nebo ještě
příměji, jakou cenu má váš život? Jako cenu má
život?

Udělal jsem si k tomuto tématu sedánek
s umělou inteligencí. Zeptal jsem se chatu GPT,
jakou cenu má lidský život. Odpověděl vyhý-
bavě, že je to otázka „složitá a filozoficky hlu-
boká“. Nicméně, že jsou obory, kde se o tzv. „ži-
votní hodnotě“ přeci jen uvažuje i ve finančních
částkách. Dělají to třeba pojišťovny. Vyhodno-
cují, za jakých okolností, v jakém zdravotním
stavu ještě investovat do lékařské péče a kolik.
Tak jsem na umělou inteligenci přitlačil a chtěl
jsem reálná čísla. Pořád se vyhýbala, mluvila
o statistických modelech, algoritmech a „ana-
lýzách rizik k určení pojistných sazeb a limitů
pokrytí“. Když jsem se jí zeptal, jaká je cena
lidského života z hlediska lékařské péče – vyjád-
řeno v korunách, řekla mi, že takové určení je
nemožné a nelidské. Před umělou inteligencí
jsem se tedy znemožnil, má mě za nemorální
zřůdu. A je to dobře.

Větší úspěch jsem měl na Googlu. Tam jsem
se dozvěděl, že v České republice je „hodnota
zmařeného lidského života (...) stanovena na
400násobek průměrné mzdy za kalendářní rok

předcházející roku, v němž se ustálil zdravotní
stav poškozeného. V roce 2020 se tato částka
pohybuje okolo 13,3 mil. Kč.“ Tolik web Česká
justice, který se zabýval finančními kompenza-
cemi pro pozůstalé zabitého člověka. Doporu-
čuju vám ty částky negooglit.

Jestli se vám zdá tohle moje hledání po ceně
člověka vyšinuté a nelidské tak, jako umělé in-
teligenci, je to dobře. Hodnota lidského života
přeci nejde stanovit v korunách ani v eurech.

Jenže když člověk o hodnotě lidského života
přestane mluvit obecně, ale dotkne se konkré-
tních případů, mohou ho čekat dost znepokojivá
zjištění. V posledních týdnech mnou poměrně
otřásl jeden nezamýšlený společenský výzkum
na tohle téma. Vy jako pamětníci ten případ bu-
dete znát jistě lépe než já. Před dvěma týdny
bylo výročí smrti Heleny Biháriové, Romky
z Vrchlabí a matky 4 dětí, kterou před 26 lety
dva mladí muži, skinheadi, hodili do jarního roz-
vodněného Labe. Jestli ji tam přímo hodili nebo
jí jen znemožnili vylézt, či jen přihlíželi a nepo-
mohli jí ven, to není jasné. Rozhodně před nimi
směrem k Labi utíkala. Jisté je, že se nakonec
utopila a ti dva skončili ve vězení.

Při výročí smrti Biháriové studenti z jilemnic-
kého spolku Mnoho světů na náplavce udělali
provizorní pietní místo, kde člověk mohl zapá-
lit svíčku a vzpomenout na Biháriovou. Jejich
akce rozpoutala záplavu reakcí na sítích i mezi
lidmi. Nejhlasitější tón zněl: Biháriová byla pro-
blémová, kradla, snad i prostituovala, jednomu
z dvou mužů předtím ve Sklípku ukradla peně-
ženku. Nevím. Všechno to mám z kdovíkolikáté
ruky. Snad to tak i bylo. Co mě nad tím ale
zaráží, je, že jakoby tohle všechno – drobná
kriminalita – nějak ospravedlňovalo její smrt
(vraždu). Říká se to jako polehčující okolnost:
„Vždyť kradla. To byl problémový případ.“ Jako

by za krádež dvou stovek člověku náležel trest smrti. Navíc vynesení rukou lidu. Jako by hodnota lidského života byla nižší, když se dopouští drobné kriminality nebo není bílý.

Tak má každý život stejnou cenu, nebo ne? Existuje nějaká škála? Má něčí život větší cenu a něčí menší? Podle čeho se to rozhoduje? Kdo to rozhoduje? Jsem si celkem jistý, že koleje tohoto uvažování sice začínají na nádražích měst plných spořádaných občanů, nakonec ale vedou až do koncentračních táborů.

Jsem vlastně rád, že po tak otřesných úvahách můžu otevřít Bibli a číst, že existují také úplně jiné hodnotové systémy. Jakou cenu tedy má lidský život? Jak to vidí Petr ve svém dopise? Ten má jasno v tom, že za život se nedá platit penězi ani drahými kovy. „Z prázdnoty svého způsobu života jste nebyli vykoupeni pomíjitelnými věcmi, zlatem ani stříbrem.“ V Petrově době bylo možné za určitý obnos zlata vykoupit otroka z otroctví. Koupit si svobodu za tvrdou měnu. Petr ale ví, že pravá hodnota lidského života se neváží na decimálkách.

Petr vzpomíná na vyvedení Izraelců z Egypta, jak předtím potírali futra krví z beránka, kterého před cestou večeřeli. Anděl smrti pak jejich domovy obešel. Tady už krev byla prolita. Petr vzpomíná na Izajášova beránka zbitého, kráječícího na porážku, který na svém těle nese bolest našich hříchů. Protože my bychom ji neunesli. Jeho krev byla prolita. K nám už smrtka nemusí. Petr vzpomíná na Ježíše na kříži. Visel na něm, abychom my nemuseli. Jeho krev byla prolita. Naše už nemusí.

Takhle jsme byli my vykoupeni. Cenu našeho života za nás zaplatil někdo jiný. „Byli jste vykoupeni drahou krví, drahou krví Kristovou,“ píše Petr a pokračuje: „Tenhle beránek bez vady, čistý a neposkrvněný, nevinný, za vás položil život. Díky smrti nevinného člověka, Syna Božího, můžete žít.“ Tady se konečně dozvídáme něco pořádného o hodnotě lidského života. Zdá se, že je dost vysoká. Lidský život má tak velkou cenu, že ji Bůh vyvážil životem vlastního syna – který si to rozhodně nezasloužil.

Prolil jeho krev, abychom my nemuseli krváčet.

Co to tedy znamená, že jsme byli vykoupeni? Znamená to, že nemusíme žít v žádných vyjetých kolejích. Můžeme vystoupit ze způsobu života, z poměrů, které nás po předem položených kolejích vezou jen jedním možným směrem. Jedeme po cestě, před kterou se otevírá perspektiva. Nadějná perspektiva. Jsme svobodní k tomu žít život tak, aby měl smysl. Mimo vyjeté koleje. Kreativně. Smysluplně.

Co znamenají ta zvláštní slova, že za nás Kristus prolil krev? Znamená to, že náš život má cenu. Ta cena je nevyčísitelná.

Všimněme si: nikde ani slovo o tom, že by cena něčího života byla vyšší a něčí nižší. Prostě život má cenu – bez ohledu na průsvihy, do kterých jsme šlápli a nemůžeme je dostat z podrážky. Ježíšův příběh naopak vypráví o tom, že Ježíš se bavil s lidmi, kteří šlápli i do pořádného hnoje, s lidmi, za které my bychom nedali ani zlamanou grešli. I za ty s jejich drobnou kriminalitou, i za ty s doživotními tresty, i za nás s hrby obtěžkanými všemožnými životními propady prolil krev.

Právě kvůli těm našim průsvihům ji prolil. To abychom z jejich bahna mohli vystoupit. Začít znovu a lépe. Neodměřoval svoji krev po mililitrech – tomu víc, tomu málo, tomu nic. Ta krev prostě tekla. Protože mu za lidský života stála. Tekla i proto, abychom my mohli vykročit z našich cinknutých hodnotových systémů, marného bloumaní a prázdné rutiny, a mohli žít naplno – dobře.

Náš život je tak vzácný, že Bohu stálo za to dát za něj svého syna. Jeho krev dává smysl našemu životu. Vlívá mu krev do žil. Je v tom ale taky závazek. Pokud někdo našemu životu dal smysl, bylo by teď dobré objevit, v čem ten jeho smysl vlastně spočívá. Jak ho žít dobře? Co že to od nás pán Bůh vlastně chtěl, když to s námi nevzdal po prvním neúspěchu ani po těch dalších? Tady Bible nenabízí žádné snadno aplikovatelné návody. V tom je ten Google prak-

tičtejší. I když, ona jsou ta jednoduchá řešení lidské otázky často dost krátkozraká.

Petr říká jen: „Pána Boha poznáváte jedinež skrze pána Ježíše.“ Pokud tedy chceme nějakou inspiraci, jak žít dobrý život, pokud se potřebujeme zeptat, bude dobré začít právě u Ježíše. Ostatně, přišel přý *kvůli* nám. Tak toho využijme.

Hledejme. Ptejme se. Ptejme se dobře, jak to s námi Pán Bůh vlastně myslel. Má to cenu.

Život má cenu. Každý život má cenu. I ten váš. Nevyčíslitelnou. Tak ho žijme. Dobře a svobodně ho žijme. Amen.

Michael Pfann, farář evangelického sboru

ve Vrchlabí

Největší odměnou pro mě je, když se daří následky zla odstraňovat

Rozhovor s právníkem a teologem Danielem Bartoněm

Daniel Bartoň absolvoval Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Na Evangelické teologické fakultě Univerzity Karlovy vystudoval ekumenickou teologii. Studoval také v zahraničí, a to na anglické University of Cambridge, ale také v Aténách a v Paříži. V současnosti působí jako samostatný advokát v Praze a jako odborný asistent na ETF UK. Ve své advokátní i akademické praxi se zaměřuje zejména na témata náboženské svobody, lidských práv a pomoci obětem trestné činnosti. Volně spolupracuje také se spolkem Někdo ti uvěří. Je výpomocným kazatelem Českobratrské církve evangelické.

Se zlem se v určitém slova smyslu utkáváte v každodenní praxi. Není to ubíjející?

Já bych řekl, že horší než bojovat se zlem, je pro mě bojovat s jeho důsledky. Bývám v úzkém kontaktu s oběťmi různých forem násilí, a ty jsou v důsledku zlého jednání hodně poničené. S tím musím nějak pracovat.

Odkud čerpáte motivaci proti zlu dál bojovat?

Když vidím, že dlouhodobým působením se daří následky zla odstraňovat, zmírňovat, je to odměna samo o sobě. Další rovina je, že skrze tyto případy se setkávám se skvělými lidmi. Ať už s těmi, kteří jsou tím zlem zraněni, tak s těmi, kteří se se zlem snaží vypořádat. A řekl bych, že se navzájem povzbuzujeme, podporujeme a dodáváme si síly. Pak bych řekl, že je pro mě důležitá rovina duchovní. Všechny ty zlé věci mám možnost v tiché modlitbě přinášet Kristu a nechávat je u něj.

Je pro vás víra i motivací pro vaši práci, tedy zastávat se zranitelných, stavět se na stranu dobra?

Asi jo. (*smích*) Nejsem to asi schopen charakterizovat exaktně. Nejspíš to pramení hlouběji. Cit pro spravedlnost jsem měl od útlého dětství. Nespravedlnost jsem vždycky těžce snášel, stejně jako autoritu, která je nezasloužená a vynucovaná z pozice moci. Přiznám se, že nevím, do jaké míry tento můj postoj spoluvytvářela církevní etika.

**Pracujete se svými klienty i pastoračně?
Je v advokátní praxi prostor pro otázku
odpuštění či milosrdenství?**

Nějaký duchovní rozměr má velká část mých rozhovorů s klientkami a klienty. Záleží na tom, jestli jej vnímají a chtějí se o něm bavit. Pokud ano, tak o něm mluvíme. Otázky odpuštění nebo toho, v jakého Boha lze po tom, co se stalo, vůbec věřit, se objevují často. Nicméně moje role jako advokáta je starat se primárně o právní stránku věci. Považuji proto za ideální, když o ty další stránky pečují jiní odborníci. Někteří klienti se na mě s duchovními otázkami obracejí i přesto, že svého duchovního doprovázejícího mají, protože cítí jakousi propojku mezi právem a duchovním. Pro mě jako právníka je naopak cenné vidět, jaké duchovní dopady může trestný čin mít. Tyto konsekvence se obvykle snažím prezentovat i soudu či policii, kteří si je jako sekulární orgány mnohdy neuvědomí.

**Jak se díváte na otázku teodicey? Proč
Pán Bůh dopouští, aby se děly zlé věci?**

To je otázka, ke které se poměrně často vracím. Nevěřím v Boha, který páchá zlo, násilí, který trestá. Tyto negativní pojmy vnímám jako dopad situací, kdy se my lidé snažíme být bez Boha, odsouváme ho někam bokem. Pro mě z toho pak plyne otázka, jak do těchto situací zvát Boha, aby je mohl proměňovat.

**Současná společnost je značně
fragmentarizovaná a polarizovaná. Lze
se ještě vůbec shodnout na tom, co je
dobré a co zlé?**

Problém je v tom, že pokud se pokusím označit něco za dobré nebo zlé, prakticky vždycky se setkám s nějakou opozicí. To je samozřejmě frustrující. Je ale otázka, co druhého člověka vede k tomu, že na mne reaguje negativně. Mám ale naději, že pokud věnujeme dostatek času a úsilí společnému rozhovoru, existuje velká šance, že se nám podaří k nějaké shodě dojít.

**Ve své právnícké praxi se věnujete
zastupování obětí sexuální
podmíněného násilí. Co vás k tomuto
profesnímu zaměření přimělo?**

Začalo to tak, že se v mojí kanceláři objevila první oběť znásilnění. Při řešení toho případu jsem si uvědomil, že naše společnost nezvládá na sexualizované násilí adekvátně reagovat. Setkal jsem se s nedobrym přístupem ze strany orgánů činných v trestním řízení [soud, státní zástupce nebo policejní orgán, pozn. red.], což mě nakoplo k tomu se této problematice více věnovat. Mezitím za mnou začaly přicházet další oběti a postupně se to nabalovalo. K profilaci přispěla i poptávka mých klientů, abych jejich perspektivu prezentoval veřejně, protože oběti často nemají sílu k tomu, aby svůj příběh vynesly na veřejnost.

**Proč se se sexualizovaným násilím
legislativně zachází jinak než s obecným
násilím?**

Odráží to naši zkušenost, že zásahy do intimity v sexuální oblasti mají často velmi devastující následky. Často je rozdíl např. z hlediska psychologických následků. To, že máme trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti, znamená, že jsme schopni lépe zohlednit jejich specifčnost. Zpravidla se s tím pojí i přísnější tresty než u obecných násilných trestných činů.

**Počátkem dubna 2024 Poslanecká
sněmovna schválila novelu zákona, který
redefinuje znásilnění. Nově má být za
znásilnění považován nesouhlasný styk,
nikoli pouze ten vynucený, jako tomu
bylo doposud. Co to znamená pro
budoucí praxi?**

Má to napomoci především tomu, aby orgány činné v trestním řízení měly možnost bez větších problémů tyto pachatele stíhat. Spadají tam nejen ty situace, které jsou v současnosti považovány za hraniční, ale i ty, které ze zákona vypadávají. Například pokud osoba řekne, že styk nechce, ale fyzicky se nebrání,

nebude v současnosti jednání agresora považováno za trestné. Nová definice by to měla bez problémů pokrýt. Vyjasnit by měla také pojem bezbrannosti, který sice současná legislativa zná, nicméně v praxi se k němu přistupovalo velmi zužujícím způsobem. Do novely se podařilo explicitně dostat mj. zamrznutí oběti jako jeden z příkladů bezbrannosti.

Dlouho a silně v českém prostředí rezonovalo téma tzv. Istanbulské úmluvy. Část společnosti proti ní projevila značnou nevoli. V čem vlastně spočívala kontroverze úmluvy a jak si vysvětlujete její zamítnutí?

Myslím, že odpůrcům se podařilo z úmluvy vytvořit symbol, který zvládl pohltit všechna negativa naší současné společnosti. Zahrnuli do ní věci, které v ní ve skutečnosti nejsou. S tím souvisejí i otázky genderu, tradičních hodnot, tradiční rodiny – jako kdyby úmluva dokázala zabránit rodinám v jejich další existenci. Při-

tom úmluva usiluje o potírání pouze takových rodinných uspořádání, která jsou založena na násilí.

Případům sexualizovaného násilí se věnujete také v církevním prostředí. Jak rozšířený problém to v českém kontextu je?

V této oblasti zápasíme s nedostatkem dat. Víme, že zkušenost se sexualizovaným násilím má nezanedbatelná část populace. Průzkumy ukazují na 10–50 % obyvatelstva. Je velmi nepravděpodobné, že by to v církevním prostředí bylo jinak. Procento oznámených činů je navíc velmi nízké. Například znásilnění se v ČR řeší necelá tisícovka ročně, což zjevně neodpovídá realitě. V církevním prostředí se o těchto činech kvůli tabuizaci sexuality mluví ještě méně.

Pozorujete v církevním prostředí nějaké statistické odchylky od běžné populace?

Daniel Bartoň

Náchylnější ke zneužívání jsou ta církevní společenství, která jsou hierarchicky organizována a součástí systému je zneužívání moci. Naopak nejsou žádná přesvědčivá data o tom, že by v tomto ohledu byl apriori problematický celibát. Máme i dost případů zneužívání osobami, kteří v celibátu nežijí.

Řekl byste, že sexualizované násilí v církvi je jiné než to mimocírkevní?

Jakou v něm hraje roli spirituální rovina? Náboženskou terminologií lze zneužít k dosažení nekalých cílů. Jestliže někdo z pozice duchovní autority argumentuje, že pro duchovní růst člověka je nutné podstupovat nějaké sexualizované rituály, velmi těžko tomu může prostý nezkušený laik odporovat. Objevují se i případy, kdy kněz svým svěřencům tvrdil, že pro tento typ jednání má povolení z Vatikánu. To jsou argumenty, které se mimo náboženský kontext použít nedají.

Rozdíl by mohl být i v tom, že v církevním prostředí kauza poznamená celé společenství, protože prorůstá do úzkých mezilidských vztahů. Co může takovému společenství pomoci toto období překonat?

Tyto situace nemusejí být specifické jen pro náboženské prostředí. Týká se to každé komunity, která má ve svém jádru nějaké osoby s autoritou, kterým důvěřuje.

Je důležité se zasaženou komunitou pracovat jako se s obětí. Prožívání traumatu je u tzv. sekundárních obětí velmi podobné jako u obětí primárních. Proces vyrovnání se s traumatickou zkušeností trvá poměrně dlouho. Zásadní je mít o situaci dostatečné povědomí a zasažené lidi do ničeho netlačit. Měli bychom jim být k dispozici – ať už pro rozhovory, naslouchání nebo vyjasňování situace.

Jak probíhá proces řešení deliktů v rámci ČCE? Jaké má církev nástroje?

Církev má možnost pastýřské péče, kterou si v prvé řadě mohou a mají navzájem poskytovat jednotliví členové církve. Pro závažnější případy existuje v církvi systém pastýřských rad. Kdokoliv jim může podat podnět týkající se pověřeného člena církve [např. farář, presbyter, učitel nedělní školy, vedoucí na táboře apod.]. Pastýřské rady prověřují, zda došlo k porušení církevních pravidel. Ta zahrnují církevní řády, ale také církevní vyznání i Písmo svaté. Pokud pastýřská rada u dané osoby shledá, že se zpronevěřila těmto pravidlům, může jí zakázat výkon určité činnosti nebo navrhnout nápravná opatření, jako např. terapie či supervize.

Je systém pastýřských rad podle vás dobře nastaven? Daří se mu dostatečně efektivně prohršky řešit?

Ten systém nebyl vytvořen pro řešení případů zneužití moci, obzvlášť v sexuální oblasti. Už jen z toho, že na několika posledních zasedáních synodu se Řád pastýřské služby novelizoval, se dá usuzovat, že optimálně nastaven není. (*smích*) Pozitivně vnímám to, že v rámci ČCE se daří pojmenovávat to, co nefunguje, navrhnout změny a vcelku rychle je přijmout.

Řád pastýřské služby není podrobný procesní předpis, protože předpokládá, že s ním budou pracovat právníci, kteří vědí, jak procesy vést. Zatím jsme ale nad tím, jaké lidi do pastýřských rad volíme, moc nepřemýšleli. Ideálně by mělo jejich složení zahrnout poměrně široké rozpětí kvalifikací – od duchovních, přes aktivní laiky, právníky, až po psychology či psychiatry. Druhá věc je, jaké členům pastýřských rad vytváříme jako církev pro jejich práci podmínky. Jedná se o dobrovolnické pozice, ale přitom hodně časově náročné. Pokud chceme, aby systém fungoval profesionálně, budeme muset posunout i podmínky pro práci pastýřských rad. Anebo se musíme smířit s tím, že proces bude mít nedostatky.

Jak by se podle vás měly komunikovat konkrétní incidenty? Je prioritou diskrétnost, nebo transparentnost?

Oba principy jsou důležité. Způsob uvažování, se kterým se momentálně v církvi nejvíce setkávám, je výrazně vychýlen ve prospěch důvěrnosti a nesdílení informací. Je úžasné, že navzdory tomu, jak je církev malá, se některé informace zkrátka nešíří. Zároveň ale myslím, že o některých věcech není možné mlčet. Přístup, který se praktikoval donedávna, zahrnoval to, že detaily o konkrétních prohřešcích vědělo oficiálně relativně malé množství lidí. Okruh lidí, kteří věděli, že je něco v nepořádku, byl ale podstatně větší. Tato oblast z mého pohledu vyvolává největší obtíže, protože prostřednictvím „šušandy“ se můžou šířit informace škodlivé pro všechny strany.

Je zcela namístě, aby se otevřeně a veřejně pojmenovalo např. selhání faráře, aby bylo zřejmé, v čem spočívalo, jestli mělo repetitivní charakter apod. Samozřejmě není nutné uvádět všechny detaily, např. o identitě obětí, kde postačí obecná charakteristika. Pomůže nám to rozhodnout, jakým způsobem přistoupit k případnému dalšímu angažmá dotyčného. Chráníme tím společenství před tím, aby se incidenty opakovaly.

V posledních letech se tématu sexualizovaného násilí systematicky věnuje i naše církev. Daří se jí něco

natolik, že by to mohlo být inspirací i navenek?

Pozitivně vnímám přístup vedení církve a odpovědných lidí. Téma berou vážně a chtějí v této oblasti zodpovědně posouvat církev tak, aby byla bezpečným prostředím. To není úplně běžná věc. V řadě církevních společenství hraje větší roli ochrana vlastních zájmů, snaha neměnit zaběhané pořádky nebo krýt předchozí průšvihy.

Takovou drobností s potenciálně velkým dopadem, ze které mám radost, je, že podařilo do Řádu pastýřské služby vetknout nepromlčitelnost deliktů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

Co považujete za zlo současné české společnosti?

Za zvlášť závažnou považuji normalizaci násilí. To, že násilí přijímáme jako něco samozřejmého, nevyhnutelného. Představa, že pokud se na opačné straně objeví násilí, opravňuje nás to k tomu, abychom se násilí chopili i my. Ospravedlňování násilí, např. v kontextu rodinných konfliktů, politického boje nebo „spravedlivé války“, vnímám jako vytváření prostoru pro další rozmáhání zla.

Rozhovor vznikl květnu 2024.

*připravila Adéla Rozbořilová, foto: Hynek Glos
(Univerzita Karlova)*

Bašta pro všechny

Letošní ročník fairtradového festivalu se nesl v romském stylu

V neděli 16. června 2024 se konal 4. ročník multižánrového fairtradového festivalu na hradbách „Bašta pro všechny“, letos v romském stylu. V tomto stylu proběhly už dopolední

bohoslužby, při kterých byl jedním z hostů také celocírkevní farář pro menšiny Mikuláš Vymětal, který se též ujal kázání. Pro ně si zvolil část Žalmu 8.

„Člověk je ten, který je předmětem Božího zájmu. A to se hodí k Mezinárodním dnům proti rasismu. Člověk bez přívlastku, jakýkoliv člověk, člověk každé barvy kůže, každého jazyka i každé sexuální orientace je ten, o kterého Bůh stojí. [...] Všichni lidé se rodí svobodní a sobě rovní co do důstojnosti a práv.“ Těmito slovy začíná Všeobecná deklarace lidských práv. Jak vidíme, je to velice blízké žalmu, mluvícímu o nemluvnatech a kojencích a o člověku korunovaném slávou a důstojností. Když tuto větu budeme číst od konce, rozjasní se nám: „Korunuješ ho slávou a důstojností, jen maličko jsi ho omezil, že není roven Bohu.“ Lidská sláva a důstojnost je v tom, že nejsme úplně rovni Bohu. Když chce být člověk Bohu na roveň, nedopadá to dobře,“ zaznělo například v kázání.

Během bohoslužby představil pan Koloman Staněk svůj překlad Nového zákona do romštiny. Ten se rodil dlouho – přípravné práce zabraly celkem 12 let. Překladatel totiž nejprve ručně zapisoval romský text, do počítače byl přepsán až později. Nakonec bylo ještě třeba překlad připravit ke knižnímu vydání, čehož se ujal sbor Církve adventistů sedmého dne v Třebouchovicích pod Orebem. Právě díky jeho péči překlad koncem roku 2022 vyšel.

Pan Staněk se při svém vyprávění nevyhnul emocím. A najdete je i přímo v knize. „Romové, přeložil jsem pro vás do romského jazyka knihu, která je mi nejdražší – Bibli. Děkuji Bohu, že mně dal sílu, rozum a také lidi, kteří mi pomáhali,“ uvádí v předmluvě *O Névó Zákonos*.

Hlavním hostem letošního festivalu byl houslový virtuos Marek Balog a jeho hudební hosté, dále romský tanečník Nikolas Petík z Pardubic, který s sebou přivezl také skupinu romských tanečnic, se kterými spolupracuje v rámci své projektové práce na základních školách. V průběhu festivalu bylo možné ochutnat romskou kuchyni, fairtradovou kávu, čaj i víno, samozřejmě nechyběla velká fairtradová soutěž a výtvarná dílna.

Festival „Bašta pro všechny“ se opět vydařil, vytvořili jsme prostor pro setkání dvou kultur a konkrétních lidí, věříme, že je to bašta proti nenávisti a předsudkům. Akci pořádal Dobročinný spolek Marta a Evangelický sbor v Čáslavi v rámci Mezinárodních dnů proti rasismu za finanční podpory města Čáslav a Českobratrské církve evangelické.

Drahomíra Dušková Havlíčková, farářka evangelického sboru v Čáslavi, redakčně upraveno

Lidskost aneb Proč je užitečné uvažovat o LGBT+ lidech

Úsilí o ochranu lidských práv LGBT+ lidí u nás existuje od časů Rakouska-Uherska, a od té doby jej společenské autority různě hájily či se proti němu vymezovaly. Stejně jako se vyvíjel tento historický zápas, vyvíjelo se také to, jak o lidech, kterým nyní říkáme LGBT+ (nebo také queer), přemýšlíme.

Od původního pojmu *homosexuál* se upustilo, neboť byl spojen hlavně se vztahy mužů s muži. My však víme, že lidstvo je minimálně o jednu identitární skupinu bohatší.

Reflektování rozmanitosti a intersekcionality (znevýhodnění na základě vrstvicích se marginalizovaných společenských identit, příkladem může být třeba Rom či Romka s tělesným znevýhodněním) se velmi rychle stalo základní hod-

notou tvořícího se hnutí za lidská práva LGBT+ osob. Tato reflexe a úsilí o popisování různosti přispěla k vytvoření nového jazyka, který může velmi dobře posloužit pro popis různých se lidských zkušeností všech lidí.

V tomto krátkém textu bych ráda nabídla možnost, jak tuto reflexi uskutečnit a jak obohatit křesťanské usuzování o životě a o světě o zkušenost LGBT+ lidí s hledáním vlastní identity.

Spíš škály než škatulky

Jak již bylo zmíněno, uvažování o LGBT+ lidech podléhá historickému vývoji. Od původního pojmu *homosexuál* skrze rozeznání dalších identit až k uvedené zkratce. Tato zkratka se postupem času rozšiřovala podle toho, jak bylo rozpoznáváno více a více identit, tedy podle toho, jak své pojmenování dostávaly popisy dalších lidských zkušeností. Můžeme se tak například setkat se zkratkou LGBTQAI+ (lesba, gay,

bisexuální člověk, trans člověk, queer člověk, asexuální člověk, intersex člověk).

Opačnou tendenci pak můžeme najít v pojmu *queer*. Ten se snaží shrnout všechny uvedené identity pod jednu životní zkušenost, totiž *být queer*, tedy doslova „divný“, „zvláštní“. Tento pojem má kořeny v anglofonním světě a odráží diskriminační majoritní pohled, který ale LGBT+ lidé adoptovali a změnili jeho původně negativní význam. Být queer znamená dobrovolně se vymykat, je to způsob života, kulturní fenomén. Proto ale nemůže dostatečně celistvě odrážet zkušenosti LGBT+ lidí a spousta z nich by tento pojem pro označení sebe nepoužila.

Výše popsaná označení mají jeden společný problém – nedokáží zahrnout zkušenost všech. Proto přichází nový koncept, jehož cílem je umožnit všem lidem najít svoji identitu a zároveň stále nabízet společný jazyk. Jedná se o koncept tzv. genderové, sexuální a vztahové diversity. Proto můžete nyní slyšet, že se o LGBT+

Veronika Dočkalová

lidech mluví jako o lidech v rámci genderové, sexuální a vztahové diverzity.

Zjednodušeně toto označení obsahuje popis odpovědi na tři otázky: „jaká je moje identita?“, „jaká je moje sexualita?“, „jaké vztahy chci v životě navazovat?“, přičemž tento přístup bere v potaz, že odpověď není A nebo B, 1 nebo 2, ale že se odpověď se nachází na škále od bodu A do bodu B (případně i dál, identita není ohraňovaný koncept). Sami sebe pak můžeme najít kdekoliv na této škále, a tak začít s popisem vlastní identity.

Díky tomu, že se jedná o škály, a ne o škatulky, probíhá v tomto přístupu zároveň reflexe skutečnosti, že není jen jeden způsob, jak například žít svoje ženství nebo svoje mužství. A stejně jako o své společenské roli, můžeme usuzovat i o své sexualitě nebo o svých vztazích s druhými lidmi. Sex a sexualita pro nás tak může mít zcela zásadní význam, stejně jako nás nemusí moc zajímat. Vztahy pro nás mohou být stěžejní, či nepodstatné. Nebo to může být cokoliv mezi tím. Tento přístup je zároveň postaven na absolutním respektu ke všem zmíněným variantám. Žádná není lepší než ostatní.

Jazyk, který toto přemýšlení vytváří, umožňuje popsat životní zkušenosti všech, nejen LGBT+ lidí. Skrze tento přístup se nám tak otevírá cesta, jak překlenout onu propast, onen dojem odlišnosti a výlučnosti. Zároveň toto uvažování poskytuje každému člověku možnost vlastní reflexe toho, kým je a tím pádem i jejího (jeho) místa v životě.

Stvoření*y k obrazu Božímu

Otázce, kdo jsem, se žádný člověk nevyhne. Ať už je spojená například s rolí v rodině nebo s vytouženým povoláním. Často, a zvláště v křesťanském prostředí, tato otázka míří ještě hlouběji. Kdo jsem jako člověk? Kdo jsem ve světě

Kristova zjevení? Cesta k odpovědi může být náročným tápáním a pro LGBT+ osoby se její náročnost ještě stupňuje. Přijetím vlastní identity totiž riskují ostrakizaci a ohrožení svého společenského postavení, včetně přístupu k sociálním zdrojům, a tedy celkovou výši životní úrovně. Lidé, kteří se i přes toto ohrožení rozhodnou svou identitu najít, popsat a veřejně se k ní přihlásit, vykazují velkou statečnost, tedy hodnotu, která je s křesťanstvím neodmyslitelně spojena.

Paralel mezi historickým zápasem křesťanek a křesťanů a úsilím vydaným při formování svého místa ve společnosti LGBT+ lidí nacházíme mnoho. Křesťané a křesťanky čelí při projevovalání své víry v sekulárním světě výzvám, lidé v rámci genderové, sexuální a vztahové diverzity narážejí na nároky heteronormativní společnosti. Obě skupiny tak mohou čelit diskriminaci a nepochopení. Pro obě skupiny je zároveň příznačné, že v rámci své komunity hledají bezpečné místo. Ať už je to kostel nebo společenství přátel. Křesťané i LGBT+ lidé se snaží žít podle svých hodnot a být věrní svému „já“, i když to někdy znamená jít proti proudu. Tyto paralely ukazují, že navzdory rozdílům existují podobné zkušenosti, které obě skupiny spojují v jejich snaze o autenticitu, přijetí a respekt. Obě skupiny se od sebe tak mohou inspirovat a učit.

Reflektovat životní zkušenosti LGBT+ lidí může sloužit k reflexi křesťanské zvěsti v současném světě. Jedním z poselství druhého vatikánského koncilu bylo hledat a reagovat na znamení doby. Pevně věřím, že existence queer identit je oním znamením a máme se z něj učit a využívat jej k hledání odpovědi na otázku, kým je člověk, a tím i na otázku, kým je Bůh.

Veronika Dočkalová, vedoucí LGBT+ Komunitního centra, foto: Lukáš Houdek

Modlitba Páně

Otče náš, jenž jsi na nebesích, posvěť se jméno tvé, přijď království tvé, buď vůle tvá jako v nebi, tak i na zemi. Chléb náš vezdejší dej nám dnes a odpusť nám naše viny, jako i my odpouštíme našim viníkům. A neuveď nás v pokušení, ale zbav nás od zlého. Neboť tvé je království i moc i sláva navěky. Amen.

Korejsky:

하늘에 계신 우리 아버지 아버지의
이름이 거룩히 빛나시며 아버지의
나라가 오시며 아버지의 뜻이
하늘에서와 같이 땅에서도 이루어지소서.
오늘 저희에게 일용할 양식을 주시고
저희에게 잘못된 이를 저희가
용서하오니 저희 죄를 용서하시고
저희를 유혹에 빠지지 않게 하시고
악에서 구하소서. 주님께 나라와 권능과
영광이 영원히 있나이다. 아멘.

*(Hanule gesin uri abodži irumi goruk jogimul badusi-
omjo narai imhaobsimjo tusi hanuleso irun got gači
tangesodo iruodžiida onulnal uriege ilyjonghal yang-
sikul džuobsigo uriga uriege dže džiun džarul sahajo
džun gogači uri džerul sahajo džuobsigo urirul si-
home dulce hadži maobsigo daman akeso guhaobsoso
naraoa konseoa jonggwangi abodžike jongwonhi itsa-
obnaida amen.)*

Ukrajinsky:

Отче наш, що єси на небесах, нехай свя-
титься Ім'я Твоє. Хай прийде Царство
Твоє, нехай буде воля Твоя як на небі,
так і на землі Хліб наш насущний дай
нам сьогодні. І прости нам провини на-
ші, як і ми прощаємо винуватцям нашим.
І не введи нас у спокусу, але визволи
нас від лукавого. Бо Твоє є Царство, і си-
ла, і слава навіки. Амінь

*(Otče náš, ščo jesi na nebesach, nechaj svjatitsja imja
tvoje. Chaj prijde Carstvo Tvoje, nechaj bude volja
Tvoja jak na nebi, tak i na zemli. Chlib naš nasuščnij
daj nam sohodni. I prosti nam provini naši, jak i my
proščajemo vinuvatcjam našim. I ne vvedi nas u spo-
kusu, ale vyzvoli nas vid lukavoho. Bo tvoje je carstvo,
i sila, i slava naviky. Amiin.)*

Arabsky:

أَيُّهَا الَّذِي فِي السَّمَاوَاتِ،
لِيَتَقَدَّسَ اسْمُكَ
لِيَأْتِ مَلَكُوتُكَ
لِتَكُنْ مَشِيئَتُكَ فِي الْأَرْضِ كَمَا فِي السَّمَاءِ
أَعْظِمْهُنَا خُزْنَ الْيَوْمِ
أَغْنِنَا فِي مِمَّا عَلَيْنَا فَقَدْ أَغْنَيْنَا نَحْنُ أَيْضاً مَنْ
لَنَا عَلَيْهِ
وَلَا تُدْخِلْنَا فِي تَجْرِبَةٍ
لَكِنْ نَجِّنَا مِنَ الشَّرِّ لِأَنَّ لَكَ الْمُلْكَ وَالْقُوَّةَ وَالْمَجْدَ إِلَى الْأَبَدِ
أَمِينَ

(‘Abana alathie fi asamawat, li yatakadas ismuk,
liya’ati malakutuk, litakon mashia tuk, kama fisama’,
kathaleka ala al ard. A’atinia khubzana, kafafa yaw-
mina, wa igfer lana khatayana kama nahnu naghfer
la man akhta’a elayna. Wa la tudkhilna fit a jareeb,
laken najjina min ashireer. Amin.)

Hebrejsky:

אָבִינוּ שֶׁבִּשְׁמַיִם יִתְקַדֵּשׁ שְׁמֹךְ תָּבֵא מַלְכוּתְךָ יְיֵשׁוּעָה
רְצוֹנְךָ בְּאַרְצֵנוּ כְּאִשֶּׁר נִשְׁעָה בְּשָׁמַיִם הֵן לָנוּ הַיּוֹם לְחֵם
חֲקֵנוּ וּסְלַח לָנוּ אֵת אֲשֶׁר־תָּנִינוּ כְּאִשֶּׁר סוֹלַחִים אָנֹחֵנוּ
לְאִשֶּׁר אֲשָׁמוּ לָנוּ וְאֶל-תְּבִיאֵנוּ לִידֵי מָסָה כִּי
אִם-הִצִּילָנוּ מִן-הָרָע בִּי לֶךְ הַמַּמְלָכָה וְהַגְבוּרָה
וְהַתְּפָאֶרֶת לְעוֹלָמֵינוּ עוֹלָמִים אָמֵן

(Avinu šebašamajim jitkadeš šimcha tavo malchute-
cha jease rconecha baarec ka’ašer na’ase ba’šamajim
ten lanu hajom lechem chukenu uslach lanu et aš-
matenu ka’ašer solchim anachnu la’ašer ašmu lanu
ve’al-tvienu lijdej masa ki im-hacilenu min-hara ki
lcha hamamlacha vehagvura vehatif’eret le’olmej ola-
mim amen.)

Romsky (abovský dialekt):

Dade amáro, tu savo sal andro zégos, mijel
sentelimen tíro nav, av tíro králíšágos the
tíri dzeka sar opre pro zégos ávke the pre
phúv, máro amáro de amen kadá dĭves u
odmuk amenge amáre bĭni, sar the amen

odmukas amáre bínošenge u ma domuk
pre amende pháripén, aľe mentin amen le

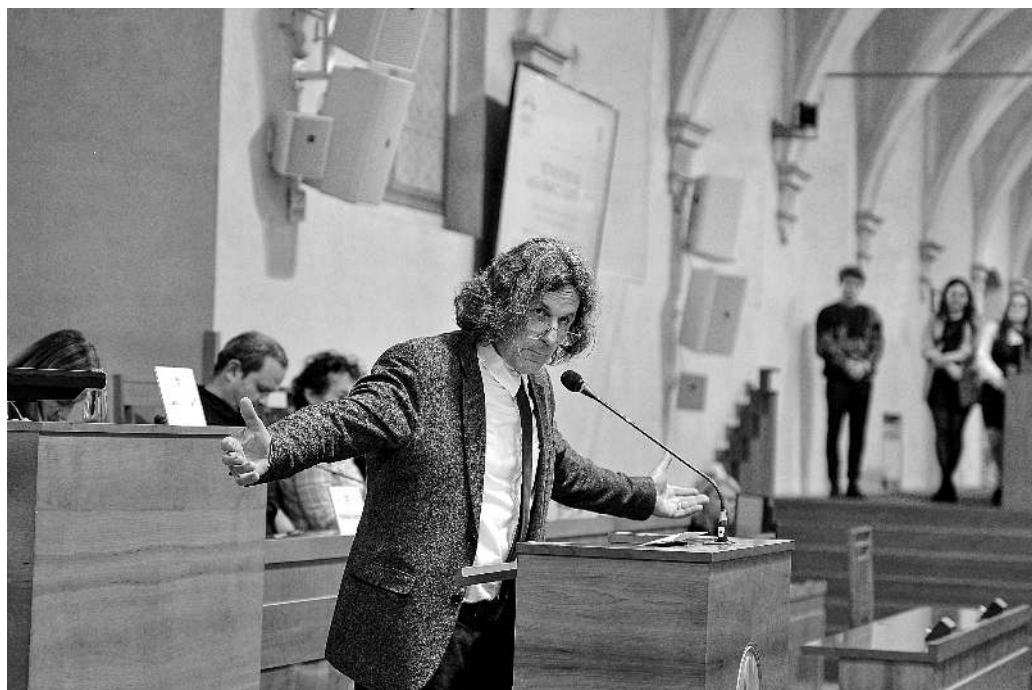
rosňipnastar. Bo tíro hin o králišágos, e zor
the o báripén pro sávoro idejos. Amen.

Požehnání

Ať Bůh žehná těm, kdo pochybují o své lidské hodnotě a důstojnosti.
Ať Bůh žehná těm, kdo si takových lidí všímají a ujímají se jich s úctou.
Ať Bůh žehná této zemi a všem jejím obyvatelům, Božím dětem.

Požehnej tobě věčný Bůh, proměňuj tvé vidění, vnímání, myšlení, mluvení, konání k větší lidskosti,
k většímu respektu, úctě, pravdivosti, empatii, k lásce. Amen.

***Pavel Pokorný**, synodní senior Českobratrské církve evangelické*

Doslov

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, lidskoprávní konference Českobratrské církve evangelické spojená s vyhlášováním výsledků studentské literární soutěže se letos v Senátu uskutečnila už potřetí. Jsem za to velmi rád, protože český Senát je místem, kde chráníme základní principy a hodnoty a ochrana lidských práv a svobod mezi ně jednoznačně patří.

V posledních třech letech připomněla Českobratrská církev evangelická na půdě horní komory několik zásadních témat. Tentokrát to byla otázka lidské důstojnosti a její ochrany. Osobně se domnívám, že abychom mohli vůbec diskutovat o tom, jak důležitá úcta k lidské důstojnosti je, nesmíme zapomínat na naši minulost. Někdy se mi zdá, že se z naší společnosti vytrácí povědomí o tom, že před rokem 1989 měla lidská důstojnost pramalý význam a že

zároveň zachovat si ji bylo v tomto období ne-svobody velmi obtížné.

Právě svoboda je pro zachování lidské důstojnosti klíčová. Díky ní se člověk může o tom, jak naloží se svým životem, rozhodovat podle sebe. Zároveň však svoboda klade na každého požadavek zodpovědnosti za to, abychom o ni nepřišli.

Sestrou lidské důstojnosti je pak odvaha. Důstojnost zpravidla ztrácíme v okamžiku, kdy podlehneme strachu. Je dobré si to uvědomit a snažit se strach a předsudky překonávat.

Jsem přesvědčen, že by také mělo být naší přirozeností pečovat o zachování důstojnosti těch, kteří o ni sami pečovat nemohou. Nemám na mysli jen hendikepované nebo menšiny, což jsou skupiny, které nás asi napadnou na prvním

předseda Senátu Miloš Vystrčil

místě, ale třeba i běžnou péčí ve zdravotnictví či sociálních službách. Nejde jen o to mít k dispozici nejmodernější přístroje, ale také být při poskytování péče druhým schopen přemýšlet o jejich důstojnosti a o tom, zda jim prokážeme dostatečný respekt.

Rád bych proto upřímně poděkoval za to, že jsou mezi námi lidé a skupiny, které tyto problémy zajímají a řeší, přestože nejsou prvoplánově ziskové a pohodlné. Vnímám i jako úkol českého Senátu, aby se těmito otázkami více zabýval.

Miloš Vystrčil, předseda Senátu Parlamentu ČR

Poznámka editorky

Strukturu publikace tvoří tři typy textů. Záměrem bylo nabídnout obsahově i formálně pestrý průřez tématem. Jednak jsou to medailonky přednášek, které zazněly na konferenci „Odtud potud aneb hranice důstojnosti“ v Senátu v březnu 2024. Některé příspěvky nebylo možné do publikace zahrnout, protože by v textové podobě ztratily svoji životaschopnost či situační kontext. Z povahy věci proto není ve sborníku obsažena odpolední panelová diskuze.

Následují v literární soutěži oceněné práce studentů. Názvy příspěvků jsou primárně autorské. V případě, že byl původní titul příliš obecný (např. název soutěže), je nahrazen redakčním. Všechny uveřejněné práce prošly redakční úpravou. Texty z ukrajinské části soutěže zveřejňujeme primárně v originále, následuje překlad do

češtiny. V souladu s pravidly českého pravopisu cizojazyčná příjmení přechylujeme.

Závěrečnou část sborníku tvoří výběr textů reflektujících události s lidskoprávní tematikou, které se v prostředí Českobratrské církve evangelické konaly v průběhu roku 2024.

Název události, v rámci níž se konají různé aktivity týkající se otázek rasismu a lidskoprávních témat, není ustálen a vyskytují se různé jeho variace („Den proti rasismu“, „Dny proti rasismu“, „Týdny proti rasismu“, „Mezinárodní den proti rasismu“ ad. V tomto sborníku používáme jednotné označení „Mezinárodní dny proti rasismu“).

Příspěvky jednotlivých autorů nemusejí korespondovat s oficiálními názory Českobratrské církve evangelické.

Konference v Senátu byla finančně podpořena
organizací Kirchen helfen Kirchen.

Vydání sborníku je realizováno s finančním přispěním
Stiftung gegen Rassismus.

HRANICE DŮSTOJNOSTI

Sborník z konference v Senátu

Vydala Českobratrská církev evangelická.

Editor, jazykový redaktor: Adéla Rozbořilová

Typografie a sazba: Petr Kadlec

Fotografie: Adéla Rozbořilová (není-li uvedeno jinak)

Překlad z ukrajinštiny: Radka Garbuzová

© Českobratrská církev evangelická 2024

Zažít vlastní důstojnost znamená nadechnout se a cítit mnohem lépe. Důstojnost člověku přiznávají druzí lidé – a ten, kdo ji vnímá u druhých, pocituje ji i u sebe. Důstojnost stojí i za boj – ovšem ne ta moje, to bych se stal směšným. Jak přiznat důstojnost druhým a tím ji získat i pro sebe? Poučit nás mohou mladí lidé, ale i osvědčení „matadoři“ bojů za důstojnost a lidská práva. Důstojnost lze získat i dodat také radostně, ve společenství. Čtenáři, otevři tuto brožuru a čti – najdeš mnoho inspirace pro druhé i povzbuzení důstojnosti vlastní!

Mikuláš Vymětal, farář Českobratrské církve evangelické pro menšiny a lidi sociálně vyloučené